

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Triin Loops-Veste

**ALKOHOLI AKTSIISIPOLIITIKA MÕJU
ALKOHOOLSETE JOOKIDE HINDADELE PÄRNUMAAL
JA HARJUMAAL**

Lõputöö

Juhendaja:
Indrek Saar, PhD

Tallinn 2018

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Finantskolledž	Juuni 2018
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Alkoholi aktsiisipoliitika mõju alkoholsete jookide hindadele Pärnumaal ja Harjumaal Töö pealkiri võõrkeeles: Effect of Alcohol Excise Duty Policy on the Prices of Alcoholic Beverages in Pärnu and Harju Counties</p> <p>Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 62 leheküljest, millest 18 lehekülge on lisad. Lõputöö koostamisel on kasutatud 35 allikat. Lõputöö aktuaalsust rõhutab kahe Rahandusministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi strateegilise dokumendi sisu, mille kohaselt tuleb alkoholi aktsiisimäärasid tõsta tarbimise vähendamiseks. Lõputöö uurimisprobleemiks püstitati: kuidas mõjutab alkoholi aktsiisipoliitika alkoholsete jookide turuhindu piirist lähemal ja kaugemal asuvates piirkondades? Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada alkoholi aktsiisipoliitika mõju alkoholsete jookide hindadele Pärnumaal ja Harjumaal.</p> <p>Töö eesmärgi saavutamiseks püstitati järgnevad uurimisülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Selgitada aktsiisipoliitika olemust ja vajadust. 2. Anda ülevaade aktsiisimääradest Eestis, Soomes ja Lätis aastatel 2014-2018. 3. Võrrelda alkoholsete jookide hindu Pärnu- ja Harjumaal. 4. Analüüsida jaemüüjate hinnakujundamise strateegiaid. <p>Lõputöös antakse teooria osas ülevaade aktsiisipoliitika olemusest, eesmärkidest, aktsiisimääradest ja piiriülese kaubanduse ohtudest. Empiirilises osas kasutati kvantitatiivset ja kvalitatiivset uurimismeetodit, mille käigus tehti hinnavaatlused, mille põhjal võrreldi alkoholsete jookide hindu ning intervjuud jaemüüjatega. Autor jõudis järeldusele, et alkoholi aktsiisipoliitika on mõjutanud alkoholsete jookide hindasid Harjumaal rohkem kui Pärnumaal ning Pärnumaa jaemüüjatel on hindu Läti piiri läheduse tõttu raskem tõsta.</p>	
Võtmesõnad: alkoholiaktsiis, piirikaubandus, aktsiisipoliitika, alkohol	
Võõrkeelsed võtmesõnad: alcohol excise, excise policy, alcohol, cross-border trading	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
<p>Töö autor:</p> <p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri:</p>	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja:	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor:	Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. AKTSIISIPOLIITIKA JA AKTSIISIMÄÄRAD	7
1.1 Aktsiisikauba maksustamine.....	7
1.2 Alkoholi aktsiisimäärad Eestis, Soomes ja Lätis aastatel 2014-2018.....	13
2. ALKOHOLSETE JOOKIDE HINNAD JA HINDADE KUJUNDAMINE	20
2.1 Pärnu- ja Harjumaa hinnaerinevused	20
2.2 Jaemüüjate hinnakujundamise strateegiad	27
KOKKUVÕTE	36
SUMMARY	38
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	41
Lisa 1. Alkoholi klassifitseerimine	45
Lisa 2. Intervjuud	47
Lisa 3. Alkoholiaktsiisi laekumised 2014.....	59
Lisa 4. Alkoholiaktsiisi laekumised 2015	60
Lisa 5. Alkoholiaktsiisi laekumised 2016.....	61
Lisa 6. Alkoholiaktsiisi laekumised 2017	62

SISSEJUHATUS

Eestis on alkoholi aktsiisimäärasid tõstetud keskmiselt ühe korra aastas, kuid 2017. aastal tõsteti õlle aktsiisimäära kaks korda. Aktsiisimäärade tõstmise tõttu kallineb alkoholsete jookide hind tavatarbijale ning kallima hinna tõttu on Eestist alkoholi ostjaid vähem kui enne suuremaid aktsiisimäärade tõuse. Kohalike jaemüüjate jaoks on hindade kujundamine ja Läti alkoholihindadega konkurentsipüsimine raske. Üha kallinev alkohol soodustab piirikaubanduse aktiveerumist ning tulu viiakse Läti riigikassasse.

Teema aktuaalsust rõhutab Sotsiaalministeeriumi ja Rahandusministeeriumi strateegiliste dokumentide sisu. Esiteks, Sotsiaalministeeriumi Rahvastiku Tervise Arengukava, mille kohaselt tuleb võtta alkoholi tarbimise vähendamiseks kasutusele abinõusid (Sotsiaalministeerium, 2008). Teiseks, Rahandusministeeriumi Valitsemisala Arengukava aastateks 2018-2021 märgib ära alkoholi aktsiisimäärade tõstmise keskmise palga tõusmisega samas tempos eesmärgiga vähendada alkoholsete jookide kättesaadavust (Rahandusministeerium, 2017).

Lõputöö uudsus seisneb selles, et uuritakse aktsiisimäärade tõstmisest tingitud alkoholsete jookide hinnaerinevusi Pärnumaal ja Harjumaal. Varem on Sisekaitseakadeemias suhteliselt palju kirjutatud lõputöid aktsiiside teemal, kuid on uuritud aktsiiside mõju üldiselt turuhindade tasemele ning piiriülese kaubanduse mõjusid. Kätlin Teedla (2015) on kirjutanud lõputöö teemal „Alkoholiaktsiisi piiriüleised mõjud Eesti ja Soome näitel“ ning tema on oma töös keskendunud üldiselt piiriülese kaubanduse mõjule Eesti ja Soome vahel. Julia Liukonen (2008) on kirjutanud oma alkoholiaktsiisipoliitika teemalises lõputöös alkoholiaktsiisi poliitikast ja alkoholituru korraldusest Eestis. Käesolevas töös keskendutakse alkoholsete jookide hindade erinevustele kahes maakonnas: Pärnumaal ja Harjumaal.

Lõputöö uurimisprobleemiks püstitatakse: kuidas mõjutab alkoholi aktsiisipoliitika alkoholsete jookide turuhindu piirist lähemal ja kaugemal asuvates piirkondades? On selge, et aktsiisimäärade tõstmine tõstab ka alkoholi turuhindasid lõpptarbija jaoks. Kuna Pärnumaa on Läti piirile lähemal kui Harjumaa, siis tuleb uurida, kummas maakonnas on aktsiiside tõstmise mõju alkoholsete jookide hindadele suurem. Hindade kallinemise ja

ostjate hulga vähenemise tõttu võidakse piirilähedaste külade kauplusi sulgeda, näiteks Iklas enam toidupoodi ei ole. Alkoholi aktsiisipoliitika mõjutab alkoholsete jookide hindasid ning seeläbi ka piirilähedasi jaemüüjaid ning kogukondi.

Töö eesmärk on välja selgitada aktsiisipoliitika mõju alkoholsete jookide hindadele Pärnumaal ja Harjumaal.

Eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised ülesanded:

1. Selgitada aktsiisipoliitika olemust ja vajadust.
2. Anda ülevaade aktsiisimääradest Eestis, Soomes ja Lätis aastatel 2014-2018.
3. Võrrelda Pärnu- ja Harjumaa alkoholsete jookide hindu.
4. Analüüsida jaemüüjate hinnakujundamise strateegiaid.

Lõputöös kasutatakse kombineeritud uurimismeetodit – nii kvalitatiivset kui kvantitatiivset. Jaemüüjatega tehtavate intervjuude puhul kasutatakse kvalitatiivset uurimismeetodit, Pärnumaa ja Harjumaa hinnavaatluste ja analüüsi puhul kvantitatiivset uurimismeetodit. Üheks uurimisviisiks valiti intervjuu, kuna tegemist on jaemüüjate jaoks tundliku temaga ning intervjuueeritavate paremaks mõistmiseks on vahetu intervjuu parim uurimismeetod.

Töö koosneb kahest peatükist, mis omakorda koosnevad kahest alapeatükist. Esimeses peatükis selgitatakse aktsiisipoliitika olemust ning antakse ülevaade aktsiisimäärade muutustest Eestis, Lätis ja Soomes lähtuvalt seadusest. Esimeses alapeatükis selgitatakse aktsiisidega maksustamise olemust ning eesmäärke. Teises alapeatükis antakse ülevaade aktsiisimäärade tasemetest, muutustest ning erisustest Eestis, Soomes ja Lätis 2014.-2018. aastate kohta.

Teises peatükis võrreldakse Pärnu- ja Harjumaa alkoholihindade erinevusi lähtuvalt vaatluse tulemustest ja analüüsitakse alkoholimüüjate hinnakujundamise strateegiaid. Teise peatüki esimeses alapeatükis valitakse kindlad alkohoolsed joogid, mille hindu vaadeldakse ja tehakse kindlaks, kas on erinevusi Pärnu- ja Harjumaa vahel. Teises alapeatükis analüüsitakse jaemüüjatega tehtud intervjuusid, mis keskenduvad hinnakujundamise strateegiatele ja Lätiga konkurentsipüsivuse püüdlustele.

Lõputöö koostamisel kasutatakse õigusakte, teemakohast kirjandust, hinnavaatluse tulemusi ja intervjuusid.

1. AKTSIISIPOLIITIKA JA AKTSIISIMÄÄRAD

1.1 Aktsiisikauba maksustamine

Aktsiisid on tarbimismaksud, mida kohaldatakse kindlatele kaubagruppidele peamiselt riigitulu saamise eesmärgil. Teiseks, kuid mitte vähemtähtsaks eesmärgiks on teatud kauba või teenuse tarbimise piiramine. Aktsiisidega ei maksustata esmatarbekaupa, vaid sellist kaupa, mille tarbimine ei ole hädavajalik. Kaubagrupid, mida maksustatakse, on kahjulikud kas tervisele või keskkonnale ja riik püüab aktsiiside kehtestamisega kauba või teenuse tarbimist piirata. Vastupidiselt käibemaksule ei ole tarbijale tšakil eraldi välja toodud aktsiisi summat ja seega ei ole tavatarbijal teada, kui suure osa see toote hinnast moodustab.

Sarnaselt käibemaksuga kuuluvad aktsiisid kaudsete maksude hulka, mis tähendab, et maksukoormust kannab lõpptarbija, kes tarvitab aktsiisiga maksustatud kaupa ettevõtlusväliselt, kuid maksu kogujateks ja maksjateks on ettevõtjad, kes kaupu toodavad või impordivad. (Lehis 2007)

Valitsuse aktsiisipoliitika saab mõjutada alkohoolsete jookide hinda mitmel viisil. Üheks viisiks on alkoholi aktsiisimäärade tõstmine. Aktsiisimaks põhineb ostetud alkoholi kogusel, käibemaks põhineb kauba hinnal. Aktsiisimäär on küll oluline faktor alkohoolsete jookide hinnatõusul, kuid mitte ainus. Oluline on, et mil määral aktsiisimäärade tõstmine kandub lõpp-tarbijateni. Alkohoolsete jookide hind sõltub sellest, milline on valitsuse maksupoliitika, nõudlusest ja pakkumisest. Österberg (2011, p. 124) tõdeb, et paljud inimesed näevad alkoholi aktsiisimaksu vaid valitsuse tuluteenimise tööriistana, millest laekuvaid vahendeid kasutatakse ühiste kulude - infrastruktuuri ehitamise, rahvatervise parandamise, avaliku korra hoidmise ning riigikaitse tagamise, katmiseks.

Alkoholi aktsiisipoliitikat ellu viies on valitsuse eesmärgiks teenida aktsiiside näol suuremat tulu ja samas vähendada tervisele või keskkonnale kahjuliku kauba/teenuse tarbimist. Aktsiiside tõstmine mõjutab otseselt alkoholi hindu ja väiksema sissetulekuga inimesed ei pruugi kalli hinna tõttu enam sama palju alkoholi osta kui varem. On fakt, et aktsiisid tõstavad alkohoolsete toodete hinda. Ka Wright jt (2017, p. 12) täheldavad tervisealaste maksude kehtestamise peamise eesmärgina ebatervislike toodete tarbimise

vähendamist, kuid aktsiisimaksud tõstavad toote hinda 20% või isegi rohkem. Maksude kehtestamine küll aitab muuta tervisekäitumist, kuid sellega väheneb ka tulu.

Maksuintsidentsi ehk maksutoimet uurides tehakse kindlaks, kes kannab realselt maksukoormust. Kirsimäe (2017, lk. 32-33) uuris maksuintsidentsi, mis tekib alkoholiaktsiisi tõstmisel. Analüüsi käigus selgus, et Eestis kandub 100% maksukoormusest tarbija kanda, välja arvatud odava ja keskmise hinnaklassiga viina puhul. Selline olukord on tekkinud tõenäoliselt nõudluse ja konkurentsi pärast. Sellest johtuvalt on valitsusel ruumi aktsiisimäära täiendavaks tõstmiseks piirini, kus tarbija muutub liiga hinnatundlikuks ning hakkab alkoholioste sooritama piiriülevalt. Piiriülesele kaubanduse parimaks reguleerimiseks alkoholiturul oleks kahe riigi vaheline koordineeritud koostöö aktsiisimäärade tõstmisel.

James ja Hines (2007, p. 2) on oma uurimustöös välja toonud aktsiisipoliitika neli peamist eesmärki. Esiteks on aktsiisidega maksustamise eesmärgiks tulu teenimine: aktsiisimaksud toovad riigieelarvesse märkimisväärse osa tulusid ja on lihtsamini hallatav kui näiteks tulumaks. Teiseks on maksu kohaldamise kasulikkuse põhimõte: aktsiisimakse saab kehtestada neile, kes tarbivad aktsiisituludega rahastatavaid riiklikke teenuseid. Kolmandaks ja ühtlasi ka peamiseks aktsiisidega maksustamise eesmärgiks on välismõjude kontrollimine, ehk maksustatakse tervisele kahjulikke tooteid (näiteks alkohol). Neljandaks on tervisele kahjulike toodete tarbimise vähendamine, kuna aktsiisidega mittemaksustamise korral võib rahvas hakata näiteks alkoholi liiga palju tarbima.

Alkoholi liigtarvitamine on üks suurimaid rahvatervise probleeme, tuues kaasa negatiivseid tagajärgi nii tarbijale kui ühiskonnale laiemalt. Alkoholi liigtarvitamine on pikaajaline kultuuriline ja majanduslik probleem, mis mõjutab elukvaliteeti ning on seotud erinevate sotsiaalprobleemidega, nagu näiteks kuritegevus, perevägivald, liiklusõnnetused jms. Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) andmete järgi oli 2010. aastal ühe täiskasvanud (15-aastase ja vanema) elaniku kohta tarvitatud absoluutalkoholi kogus kõrgeim Euroopas – 9,0 liitrit (ülemaailmne 4,7 liitrit). Eesti näitajad on olnud Euroopas ühed kõrgeimad ning murettekitav on just meeste rohke ja riskantse muustriga alkoholi tarvitamine ning sellest tulenevad tervisekahjud. (Tervise Arengu Instituut, 2017)

Alkoholi liigtarbimisest põhjustatud haiguste ravi on kallis ning seetõttu on vaja tõsta inimeste teadlikkust alkoholi tarbimise riskide kohta ja võtta kasutusele meetmeid. Alkohoolsete jookide kättesaadavuse vähendamise abinõuks peetakse lisaks rahva teadlikkuse tõstmisele ja alkoholireklaami piiramisele ka aktsiisimäärade tõstmist. Eesti Konjunktuuriinstituudi märgib alkoholi tarbimise teemalises Aastaraamatus (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2017, lk 4), et praeguses olukorras, kus haigekassa eelarves napib raha, siis tuleb alkoholist põhjustatud tervisekahjusid ja –kulusid vähendada. On halb, kui Eesti riik kaotab miljoneid eurosid aktsiiside alalaekumisel, kuid inimesed kahjustavad enda tervist edasi Lätist toodud alkoholiga. Kasutada tuleks rohkem erinevaid võimalusi tarbimise vähendamiseks (reklaami piiramine, parem selgitustöö, üritustel alkoholi müügi vähendamine, parem kontroll alaealistele müügi keelu järgimise üle, jne). Riiklik alkoholipoliitika eeldab pikaajalist vaadet ja tarka tasakaalu fiskaal- ning tervishoiupoliitika vahel.

Rahva tervise küsimus ei ole ainult aktsiisimäärade tõstmisega säästetav, vaid tervisekäitumist mõjutavad peale aktsiisimäärade tõstmise ka muud tegurid. Alkoholi tarbimist ja liigtarbimist mõjutab keskmine sissetulek. Maris Jesse Sotsiaalministeeriumist tõdeb ka, et rahvatervist ja alkoholi liigtarbimist mõjutab rohkem tegureid kui vaid aktsiisimäärad. Seepärast selliseid uuringuid, mis vaatavad kitsalt vaid rahvatervise näitajaid ja aktsiisimäärasid, ei ole tema teada tehtud. (Jesse, 2018)

Maksustamisele kuuluvad kaubagrupid: alkohol, tubakas ja alternatiivne tubakatoode - need kaubagrupid kahjustavad tervist; kütus, maagaas, elektrienergia ning pakend – kahjustavad keskkonda. Eestis on hetkel kaks kehtivat aktsiisiseadust: alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadus ning eraldi pakendiaktsiisi seadus. Seadustes on üles loetletud kõik aktsiisiga maksustatavad tooted ning aktsiisimaksu suurus sõltub klassifitseerimisest. Erinevatel kaubagruppidel on erinevad kaubakoodid ja ka erinevas suuruses maksud. Aktsiisiobjektide üldiseks iseloomustuseks võib tuua selle, et tegemist on kaupadega, mille valmistamine ja müük oleks mingil määral riigi kontrolli all ka sõltumata nende maksustamisest (Lehis, 2007).

Aktsiisiobjektide valikul on siiski oluline tähendus nii võimaliku maksutulu suurusel kui ka maksu administreerimise keerukusel. Aktsiisiga maksustatakse tänapäeval laialt tarbitavaid kaupu, mille maksustamisega kaasneb oluline tulu. Vähelevinud kaupade

maksustamisest loobutakse, sest aktsiisi haldamise kulud võivad ületada maksulaekumisi. (Elling, 2018)

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse § 12 kohaselt loetakse alkoholiks õlu, veini, kääritatud jooki, vahetoodet ja muud alkoholi, vt. täpsemat klassifitseerimist Lisa 1. Alkoholi klassifitseerimine. Tubakaks loetakse alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse mõistes taime perekonnast *Nicotiana*. Tubakatooteks loetakse sigarit, sigarillot, sigaretti, suitsetamistubakat ja alternatiivset tubakatoodet. (Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisiseadus, 2002)

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse kohaselt liigitatakse kütuseks ja elektrienergiaks pliivaba bensiini, pliibensiini, lennukibensiini, petrooleumi, diislikütust, eriotstarbelist diislikütust, kerget kütteõli, rasket kütteõli, põlevkivikütteõli, mootorivedelgaasi ja mootorimaagaasi, kivisütt, pruunsütt, koksi ja põlevkivi, vedelgaasi, maagaasi ning kütusesarnast toodet. Kütusena käsitatakse ka mootorikütusest, kütteõlist ja kütusesarnasest tootest erinevat vedelat põlevainet ja biokütust, mida kasutatakse, pakutakse müügiks või müüakse mootorikütuse või kütteainena või mootorikütuse või kütteaine lisandina. Maksu- ja Tolliamet võib vedela põlevainena käsitada kemikaale, mis omadustelt on sarnased mootorikütusega ning mis puhtal kujul või segatuna pliivabale bensiinile, pliibensiinile või diislikütusele on kasutatavad mootorikütusena. (Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisiseadus, 2002)

Pakendiaktsiisi seadusega määratakse kindlaks pakendi maksustamise objekt ja põhimõtted. Pakendiaktsiisi seaduse kohaselt maksustatakse Eestis turule lastud kauba pakend, teisest Euroopa Liidu liikmesriigist soetatud ja imporditud pakend. (Pakendiaktsiisi seadus, 1996)

Eesti Konjunktuuriinstituut koostab igal aastal ülevaatliku aastaraamatu alkoholi turu, tarbimise ja kahjude kohta Eestis. Aastaraamatu eesmärgiks on anda poliitikutele, avalikule- ja erasektorile ülevaade alkoholi tarbimisest, tootmisest, elanike hoiakutest, teiste riikide alkoholipoliitikast. Eesti Konjunktuuriinstituut on teinud alkoholituru, -tarbimise ja -poliitika alaseid uuringuid ning ülevaateid alates 1990. aastast ja aastaraamatusse koondatuna on andmed ilmunud alates 2008. aastast. (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2017, lk 3)

Aktsiisimäärade tõstmisega kaasneb ka rida ohtusid: piirikaubanduse aktiveerumine, oodatavast väiksemad aktsiisilaekumised riigieelarvesse, aktsiisiga maksustava kauba illegaalne müük ehk salakaubandus, alkoholi tarbimise suurenemine loodetud vähenemise asemel. Valitsus ülesanne aktsiisipoliitikat ellu viies on teha tarku otsuseid ja need ohud võimalikult väiksenä hoidma.

Piirikaubandus kui selline ei ole probleemiks ning see on toimunud väiksemas mahus ju kogu aeg. Probleemiks saab hakata piirikaubandust pidama siis, kui see muutub nii intensiivseks, et hakkab kahjustama Eesti riigieelarvet. Inimesed käivad üle Läti piiri meelsamini kaubareisidel sealsete odavamate hindade tõttu kui Eestis. Näiteks lõunapiiri äärsete maakondade elanikel on oluliselt soodsam sõita Läti nii alkoholi, kütust, toidukaupa kui ka tarbekaupa ostma. Üha sagenevad ostureisid Läti kahjustavad Eesti riigi eelarvet saamata jäävate aktsiiside ja käibemaksu näol ning sama märgib oma 2017. aasta alkoholiteemalises aastaraamatus ka Eesti Konjunktuuriinstituut.

Piirikaubanduse aktiveerumisele aitab kaasa Euroopa Liitu kuulumine, kuna piirid on kauba, raha ja rahva liikumisele lahti ning inimesed võivad vabalt käia nii tööl kui ka poereisidel mistahes liikmesriigis. Soomlased on läbi aegade käinud Eestis alkoholi ostmas, kuna siin on hinnad odavamad kui Soomes. Praeguseks on alkoholiaktsiis Eesti hinnad tunduvalt kõrgemaks tõstnud ja isegi paljud soomlased käivad enda alkoholivarusid Lätis täiendamas. Autorid Asplund jt. (2005, p. 1) märgivad, et seoses Euroopa Liidu laienemisega on piiriülese kaubanduse mõjud muutunud liikmesriikide maksumäärade erinevuste tõttu oluliseks poliitiliseks küsimuseks. Sellest tulenevad hinnaerinevused võivad olla nii suured, et inimesed teevad enda ostud mujal ja sellel on tugev mõju maksutulule.

Piirikaubandus ei ole ainult Eesti ja Läti vaheline teema, vaid see toimub paljudes riikides sarnaselt. Näiteks Saksamaa ja Taani vaheline piirikaubandus on aktiivne, kuna Saksamaal on alkoholsete jookide hinnad odavamad kui Taanis. Sarnaselt toimib piiriülene ostureisidel käimine paljudes Euroopa Liidu liikmesriikides.

Suurenevad piiriülesed ostud põhjustavad kahju riigi eelarvele (laekumata jäävad nii aktsiisid kui käibemaks), teiselt poolt on oht, et ostes korraga suuri alkoholi koguseid, ei suuda osa inimesi kiusatusele vastu panna ja tarbivad rohkem (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2017, lk 4). Kui inimesed hakkavad tänu suurtele alkoholivarudele rohkem tarbima, siis ei

ole õnnestunud riigi aktsiisipoliitika eesmärk tarbimist vähendada. Lätist tuuakse endale koju suuremad kogused alkoholi ja see tarbitakse ära nii või teisiti.

Rahandusministeerium koostab aastas kaks korda prognoose järgnevate aastate kohta, kus on muuhulgas kirjas riigieelarve tulude prognoos. 2014. aasta prognoosi kohaselt oli eeldatav tulu 2014. aastaks alkoholiaktsiisidest 225 miljonit eurot (Rahandusministeerium, 2014), kuid tegelik laekumine oli Rahandusministeeriumi andmetel 220 miljonit eurot (Klaos, 2018). Seega laekumata jäi 5 miljonit eurot. 2015. aasta prognoos 2015. aastaks nägi alkoholiaktsiisidena laekuvat tulu riigieelarvesse 229 miljonit eurot (Rahandusministeerium 2015), kuid tegelik laekumine 2015. aasta kohta oli 222 miljonit eurot (Klaos, 2018), laekus 7 miljonit eurot vähem. 2016. aasta prognoositav alkoholi aktsiisitulu oli 236 miljonit eurot (Rahandusministeerium, 2016), kuid tegelikult laekus oodatust 15 miljonit rohkem, ehk siis 251 miljonit eurot (Klaos, 2018).

2017. aasta prognoosi kohaselt pidi eeldatav aktsiisitulu aasta lõpuks olema 252 miljonit eurot (Rahandusministeerium, 2017), kuid tegelik laekumine osutus 23 miljoni euro võtta väiksemaks (Klaos, 2018). 2017. aastast hakati aktsiisilaekumiste arvestust pidama tekkepõhiselt. Trasberg (2015, p. 121) leiab, et üldiselt moodustavad alkoholi aktsiisimaksudena laekuvad tulud riikide eelarvetest suhteliselt väikese osa, kuid näiteks Eesti eelarves moodustavad alkoholiaktsiisid suhteliselt suure osa.

Kõrged aktsiisid ning kallinevad alkoholi hinnad loovad soodsa pinnase salakaubanduse elavnemisele ning turule võib tulla rohkem teadmata päritolu alkoholi, mis ei pruugi olla just kõige kvaliteetsem. Madalama sissetulekuga inimesed ei hooli, kust odav alkohol pärit on ja nende jaoks on oluline, et hind oleks võimalikult soodne. Sellise ebakvaliteetse alkoholi tarbimine toob endaga kaasa veel suuremad riskid tervisele.

EL-i liikmesriikidest on lubatud enda tarbeks tuua suhteliselt suured kogused alkoholi: kuni 90 liitrit veini, mille hulgas võib olla kuni 60 liitrit vahuveini; kuni 110 liitrit õlut; kuni 10 liitrit kangeid alkohoolseid jooke (alkoholisisaldus üle 22%); 20 liitrit muid eelnevalt nimetatud alkohoolseid jooke, mille alkoholisisaldus on alla 22% (Maksu- ja Tolliamet, 2018).

Euroopa Liidus on paika pandud alkoholiaktsiiside miinimummäärad ja iga liikmesriik saab ise otsustada, kui suured aktsiisimäärad aktsiisikaupadele kehtestab. Aktsiisidega maksustamine oleks tõhusam siis, kui kõik liikmesriigid hoiaks aktsiisimäärad sarnasel tasemel. Kui kasvõi naaberriikides oleksid samad või sarnased aktsiisimäärad, siis piirikaubandus ei oleks enam nii aktiivne. Hinnad oleks seega ühtlasemad ja enam ei oleks mõtet sõita teise riiki alkoholi ostma. Ka Koski jt (2007, p. 367) leiavad, et alkoholi kõrget maksumäära peaks rakendama kõigis Euroopa Liidu riikides ühiselt ning seda saab säilitada ainult koostöös naaberriikidega.

Aktsiisipoliitika peamiseks eesmärgiks on riigieelarvesse tulu teenimine ning kahjuliku – keskkonda või tervist kahjustava toote/teenuse tarbimise vähendamine. Aktsiisitõusuga kaasneb ka sellise kauba/teenuse turuhinna kasv ning seeläbi soovitakse muuta vähemkättesaadavaks. Aktsiisidega ei maksustata mitte kunagi esmatarbekaupa, vaid sellist kaupa, mille tarbimine ei ole eluliselt vajalik ning omab kahjulikku mõju tervisele või keskkonnale. Aktsiisidega maksustamisel tuleb olla ettevaatlik ning teha mõistlikke otsuseid, kuna aktsiisimäärade tõstmisega kaasnevad ka järgmised ohud: piirikaubanduse elavnemine, salakaubandus, aktsiisimaksude alalaekumine, alkoholi tarbimise suurenemine vähenemise asemel.

1.2 Alkoholi aktsiisimäärad Eestis, Soomes ja Lätis aastatel 2014-2018

Eesti alkoholi aktsiisipoliitikast rääkides tuleks laiema pildi saamiseks üle vaadata ka naaberriikide aktsiisipoliitika - tuua välja sarnasused, erinevused ja aktsiisimäärad. Kuna Eesti, Läti ja Soome asuvad üksteisele nii lähedal ning naaberriikide vaheline kaubandus toimib hästi, kaup ja inimesed liiguvad vabalt, siis tuleks vaadata ka, millised on aktsiisimäärade tase nendes riikides ja kui palju on viimastel aastatel muutunud.

Direktiiviga 92/83/EMÜ (European Commission, 1992) on sätestatud aktsiisidega maksustavate alkoholsete jookide kategooriad ning aktsiisimaksude arvutamise alused. Euroopa Liit on kehtestanud direktiiviga 92/84/EEC (European Commission, 1992) miinimummäärad alkoholsetele jookidele kategooriate kaupa. Õlle aktsiisi alammäär etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris on 1,87 eurot, veinil 0 eurot hektoliitri kohta, vahetootel 45 eurot hektoliitri kohta ja kangel alkoholil 5,50 eurot

etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris. Vastavalt direktiivile veini aktsiisiga maksustama ei pea, kuid iga liikmesriik otsustab ise kas ja kui suurelt maksustab. Eesti, Soome ja Läti kuuluvad nende liikmesriikide hulka, kes maksustavad muuhulgas ka veini.

Eestis on alkoholi aktsiisiga maksustamine hetkel Euroopa Komisjoni aktsiisimäärade tabelleid vaadates Euroopa Liidu riikides keskmisel tasemel – Läti aktsiisimääradega võrreldes on aktsiisimäärad tunduvalt kõrgemad, kuid Soomega võrreldes oluliselt madalamad. Soome aktsiisimäärad on Euroopas ühed kõrgemad koos Rootsi ja Iirimaaga.

Tabel 1. Alkohoolsete jookide aktsiisimäärad Eestis 2014-2018 (European Commission 2014, 2015, 2016, 2017, 2018; autori koostatud)

Periood	Õlu (ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris, eurodes)	Kääritatud jook ja vein kuni 6% (hektoliitri kohta, eurodes)	Kääritatud jook ja vein üle 6% (hektoliitri kohta, eurodes)	Vahetoode (hektoliitri kohta, eurodes)	Muu alkohol (etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris, eurodes)
01.01.2014-31.12.2014	6,28	36,71	84,67	180,81	16,43
01.01.2015-31.12.2015	7,22	42,22	97,37	207,93	18,89
01.02.2016-31.01.2017	8,30	48,55	111,98	239,12	21,72
01.02.2017-30.06.2017	9,13	53,41	123,18	263,03	23,89
01.07.2017-31.01.2018	15,52	77,44	123,18	263,03	23,89
01.02.2018-31.12.2018	16,92	84,41	147,82	289,33	25,08

Tabelist 1 nähtub, et alates 2014. aastast on Eestis alkoholi aktsiisimäärasid stabiilselt ja suhteliselt palju tõstetud. 2014. aastaga võrreldes on kõige rohkem on tõstetud õlle aktsiisi - 169%. Kääritatud joogi ja veini, mille etanoolisisaldus on kuni kuus (kaasa arvatud) mahuprotsenti, aktsiisimäär on võrreldes 2014. aastaga tõusnud 47,7 euro võrra ehk 130%. Kääritatud joogi ja veini, mille etanoolisisaldus on üle kuue mahuprotsendi, aktsiisimäär on tõstetud 2014. aastaga võrreldes 74% ehk 63,15 euro võrra. Vahetoote aktsiis on võrreldes 2014. aastaga tõusnud 108,52 eurot ehk 60% võrra. Muu alkohol on alates 2014. aastast läbi teinud 8,65 euro ehk 53% suuruse aktsiisitõusu.

Kategooriate õlu ning kääritatud jook ja vein kuni 6% aktsiisimäärasid on keskmiselt tõstetud ühe korra aastas, kuid 2017. aastal otsustas valitsus aktsiisimäärasid tõsta kaks korda – 1. jaanuaril ja 1. juulil. Nagu tabelist selgub, on kõige suurema aktsiisitõusu läbi teinud õlu, mille aktsiisitõus oli kõige järsem 2017. aastal, kui määra tõsteti kaks korda kokku 7,22 euro ehk 87% võrra. Samal aastal tõusis ka kääritatud joogi ja veini etanoolisisaldusega kuni 6% (kaasa arvatud) aktsiisimäär korralikult – 59%. 2017. aastal kangema veini ja kääritatud jookide (üle 6%), vahetoote ja muu alkoholi aktsiisi tõsteti ühe korra. Veini keskmine aktsiisimäär on 116,11 eurot hektoliitri kohta.

2017. aastaga võrreldes tõsteti õlle aktsiisimäära 9% ehk 1,4 euro võrra. Kääritatud jookide ja veini, mille etanoolisisaldus on kuni 6% määra tõsteti ka 9% võrra. Kääritatud jookide ja veini, mille etanoolisisaldus on üle 6% aktsiisi tõsteti 20% ehk 24,64 euro võrra. Vahetoote aktsiisimäär tõusis 2018. aastal võrreldes 2017. aastaga 10% ehk 26,3 eurot. Kõige vähem tõsteti 2018. aastal võrreldes eelneva aastaga muu alkoholi aktsiisimäära – 5% ehk 1,19 euro võrra. Aktsiisimäärade tõus seega 2018. aastal oli Eestis keskmiselt 11%.

Eestis on alkoholi tarbimise vähendamiseks võetud kasutusele järgmised meetmed: alkoholireklaami piiramine, aktsiisimäärade tõstmine, müügiaegade piiramine ja alkoholi asukoha muutmine kauplustes. Varem ei olnud alkoholi ostmine kellaajaliselt piiratud, kuid juulikuust 2008. aastal on võimalik alkoholi osta poodidest ainult kell 10.00-22.00. Õine alkoholimüük on lubatud vaid meelelahutusasutustes. Alkohoolsete jookide asukohta poodides on muudetud - alkohol peab asetsema muust kaubast eraldi nii, et inimesel kes spetsiaalselt alkoholiga kokku puutuda ei taha, ei pea poest muud kaupa ostma tulles alkohoolsete jookide pudeleid nägema.

Soome alkoholi aktsiisipoliitika on siiani olnud põhjamaale kohaselt märksa rangem. Aktsiisimäärad on väga kõrged ja alkoholi kättesaadavust jaekaubanduses on tugevalt piiratud. Õlle maksustamine aktsiisiga on Soomes Eestist ja Lätist erinev: maksustatakse kahte õllekategooriat kanguse järgi. Lahja õlu, mille etanoolisisaldus on 0,5%-2,8% on maksustatud tunduvalt madalama määraga kui õlu kangusega üle 2,8%. Kanguse järgi on veel omakorda kategooriatesse jagatud ka kääritatud jook ja vein – lausa 5 erineva kanguse kategooriat.

Tabel 2. Alkohoolsete jookide aktsiisimäärad Soomes 2014-2018 (European Commission 2014, 2015, 2016, 2017, 2018; autori koostatud)

	%	2014	2015	2016	2017	2018
Õlu (etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris, eurodes)	0,5 – 2,8%	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00
	2,8 - ... %	32,05	32,05	32,05	32,05	35,55
Kääritatud jook ja vein (hektoliitri kohta, eurodes)	1,2 – 2,8%	22,00	22,00	22,00	22,00	24,00
	2,8 – 5,5%	169,00	169,00	169,00	169,00	187,00
	5,5 – 8%	241,00	241,00	241,00	241,00	268,00
	8 – 15%	339,00	339,00	339,00	339,00	383,00
	15 – 18%	339,00	339,00	339,00	339,00	383,00
Vahetoode (hektoliitri kohta, eurodes)	1,2 – 15%	411,00	411,00	411,00	411,00	464,00
	15–22%	670,00	670,00	670,00	670,00	718,00
Muu alkohol (etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris, eurodes)		45,55	45,55	45,55	45,55	47,85

Tabelist 2 nähtub, et Soome alkoholi aktsiisimäärad ei muutunud 2014. aastast kuni aastani 2018. Alkoholi aktsiisimäärad on püsinud väga kõrgel muutumatuna 4 aastat. 2018. aasta 1. jaanuarist tõusid kõikide alkohoolsete jookide kategooriate aktsiisimäärad. Nagu tabelist näha, jagatakse alkoholi kategooriad omakorda alakategooriateks kanguse järgi ja aktsiisimäärade erinevused mahuprotsentide järgi on päris suured.

Õlle, mille mahuprotsent on kangem kui 2,8%, aktsiisimäär tõusis 2018. aasta alguses 11% ehk 3,5 euro võrra. Lahja õlle aktsiisimäär jäi ikka 8 euro peale nagu aastast 2014 on kehtestatud. 2018. aasta alguses tõsteti võrreldes eelneva aastaga kääritatud joogi ja veini, mille etanoolisisaldus on 1,2 - 2,8%, aktsiisimäära 9% ehk 2 euro võrra. Kääritatud joogi ja veini etanoolisisaldusega 2,8 – 5,5 % tõsteti 11% ehk 18 eurot. Kääritatud joogi ja veini etanoolisisaldusega 5,5 – 8,0% tõsteti 11% ehk 27 eurot. Kääritatud joogi ja veini etanoolisisaldusega 8 – 15% ja 15 – 18% aktsiisimäära tõsteti 13% ehk 44 euro võrra. Kääritatud joogi ja veini keskmine aktsiisimäär viie kategooria kohta on 249 eurot. Õlle puhul on keskmine aktsiisimäär Soomes 21,77 eurot.

Vahetoote kangusega 1,2-15% aktsiisimäära tõsteti 2018. aastal võrreldes eelneva aastaga 53 eurot ehk 13%. Kangema vahetoote aktsiis tõusis 48 eurot ehk 7%. Vahetoote keskmine aktsiisimäär Soomes on 591 eurot. Muu alkoholi aktsiisimäär tõusis 5% ehk 2,3 euro võrra. Vahetoote keskmine aktsiisimäär Soomes on 591 eurot.

Soome tõstis 2018. aastal alkoholi aktsiisimäärasid keskmiselt 9% võrra, mis ei ole iseenesest väga suur tõus, kuid arvestades seda, et ka enne olid aktsiisimäärad Soomes kõrged, siis võib selline aktsiisimäärade tõus soodustada piirikaubandust nii Eesti kui ka Lätiga. Soome parlament võttis detsembris 2017 vastu alkoholituru liberaliseerimise seaduse, mille kohaselt võib Soomes toidupoodides müüa alkoholi, mille kangus on kuni 5,5%. Varasemalt võis toidupoodides müüa kuni 4,7 mahuprotsendilisi alkoholiseid jooke. Alkoholimüügi liberaliseerimispaketi vastuvõtmisega loodab Soome pidurdada hinnatõusu ja piirikaubandust Eestiga (Pruul, 2017).

Läti alkoholi aktsiisimäärad on läbi aegade olnud Eesti omadest madalamad. Lätis on alkoholsete jookide maksustamine veidi lihtsam kui Eestis ja oluliselt lihtsam kui Soomes. Aktsiisimäärad ei sõltu kangusest. Näiteks on õllel ainult üks aktsiisimaks olenemata, kui suur on etanoolisisaldus. Sama kehtib ka kääritatud joogi ja veini puhul – kõik kangused on ühe aktsiisimääraga.

Tabel 3. Alkoholsete jookide aktsiisimäärad Lätis 2014-2018 (European Commission 2014, 2015, 2016, 2017, 2018; autori koostatud).

Periood	Õlu (ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris, eurodes)	Kääritatud jook ja vein (hektoliitri kohta, eurodes)	Vahetoode (hektoliitri kohta, eurodes)	Muu alkohol (hektoliitri kohta, eurodes)
2014	3,10	64,03	99,60	13,37
2015	3,80	70,00	110,00	13,60
2016	4,20	74,00	120,00	14,00
2017	4,20	74,00	120,00	14,00
2018	4,50	78,00	130,00	14,50

Tabelist 3 nähtub, et Lätis on alkoholi aktsiisimäärad oluliselt madalamad kui Eestis ja Soomes. Läti on aktsiisimäärade tõstmisega suhteliselt tagasihoidlik, näiteks aastatel 2016 ja 2017 ei tõstetud aktsiisimäärasid mitte ühelgi alkoholise joogi kategoorial. Võrreldes 2014. aastaga, on õlle aktsiisimäära tõstetud 1,40 eurot ehk 45%. 2017. aastaga võrreldes tõusis õlle aktsiis 7% ehk 30 senti võrra. Kääritatud joogi ja veini aktsiisimäär on võrreldes

2014. aastaga tõusnud 22% ehk 13,97 eurot. 2017. aastaga võrreldes tõusis kääritatud joogi ja veini aktsiis vaid 4 eurot ehk 5% hektoliitri kohta.

Läti puhul on kõige suurema aktsiisimäära tõusu läbi teinud vahetoode, nimelt on vahetoote aktsiis tõusnud 2014. aastaga 30% ehk 30,4 eurot hektoliitri kohta. 2017. aastaga võrreldes on veini aktsiis tõusnud 8% ehk 10 eurot. Kõige vähem on 2014. aastaga võrreldes tõusnud muu alkoholi aktsiisimäär – 1,13 eurot ehk 8%. 2017. aastaga võrreldes on muu alkoholi aktsiis tõusnud 50 senti ehk 3% võrra.

Kõige suuremad aktsiisimaksud vaadeldavate riikide seas on Soomel. Tabelitest 2 ja 3 nähtub, et Läti kääritatud joogi ja veini aktsiisimäär on Soome keskmisest veiniaktsiisist 219% ehk lausa 171 euro võrra madalam. Eesti ja Läti veini aktsiisimäära erinevus on 49% ehk 38,11 eurot. Kõige suuremad erinevused kolme riigi vahel on vahetoote aktsiisimäärades. Soome vahetoote aktsiisimäär on Läti määrast lausa 355% kõrgem – Lätis on 130 eurot ja Soomes keskmine vahetoote aktsiisimäär 591 eurot. Eesti vahetoote aktsiisimäär on Soome omast 301,67 euro võrra madalam. Läti vahetoote aktsiisimäär on Eesti omast enam kui poole võrra madalam – Lätis 130 ja Eestis 289,33 eurot hektoliitri kohta.

Soome kõrged aktsiisimäärad ning kallimad hinnad on läbi aastate olnud üheks teguriks, mis on soomlasi Eestisse ostureisidele toonud. Eelkõige käivad põhjanaabrid Eestist alkohoolseid jooke ostmas ning kuna Euroopa Liidus on lubatud suhteliselt suuri koguseid liikmesriikide piires kaasa vedada, siis pole laevaga kauba Soome toimetamine kuigi keeruline.

Läti õlle aktsiisimäär on Eestist peaaegu 4 korda madalam – vastavalt 4,5 ja 16,92 eurot. Soomega on vahe veelgi suurem, peaaegu 5 korda on Lätis madalam kui Soomes – 4,5 ja 21,77 eurot. Muu alkohol on Soomes 33,35 euro ehk 230% võrra kõrgemalt maksustatud kui Lätis ja 22,77 euro ehk 91% võrra kõrgemalt kui Eestis. Läti on 10,58 euro ehk 73% võrra madalamalt maksustatud muud alkoholi kui Eesti.

Soome, Eesti ja Läti alkoholi maksustamise erinevus seisneb selles, et Soome liigitab õlut, veini kui ka vahetoodet etanoolisisalduse järgi omakorda kategooriateks. Soomes on õllel kaks kategooriat ja kääritatud joogil ja veinil viis erineva kangusega kategooriat. Eesti

liigitab vaid kääritatud jooki ja veini etanoolisisalduse järgi omakorda kahte kategooriasse. Õlle puhul ei eristata kanguse järgi erinevaid kategooriaid. Läti puhul on alkoholsete jookide kategoriseerimine lihtsam – mitte ükski alkoholse joogi kategooria ei ole etanoolisisalduse järgi eristatud. Õlled, kääritatud joogil ja veinil, vahetootel ja muul alkoholil on üks aktsiisimäär iga kategooria kohta.

Soome erineb Eesti ja Läti aktsiisipoliitikast ka selle poolest, et seal piiratakse alkoholsete jookide kättesaadavust jaekaubandusest – väljaspool alkoholipoode ei saa osta kangemaid jooke kui 5,5%. Lätis ja Eestis on piirangud alkoholi müümisel ning ostmisel väiksemad.

Alkoholiseaduse § 41 sätestab Eestis alkoholsete jookide jaemüügi keelu:

- 1) alaealistega seotud asutustes;
- 2) tervishoiuteenuse osutajal;
- 3) hoolekandeaasutuses;
- 4) kinnipidamisasutuses;
- 5) kaitseväes;
- 6) aktsiisilaos;
- 7) sõitjateveo teenuse osutamisel kasutatavas mootorsõidukis;
- 8) kandekaubandusena;
- 9) lastele suunatud üritusel;
- 10) kioskist või tänavakaubanduse korras. (Alkoholiseadus, 2002)

Tänu sellele, et Euroopa Liidu piires on lubatud kaasavõetavad alkoholi kogused ühe inimese kohta suhteliselt suured ja Lätis on tunduvalt madalamad aktsiisimäärad kui Soomes ja Eestis ning sellest tingituna ka odavamad alkoholsete jookide hinnad, mis muudavad Läti Eesti ja Soome jaoks ahvatlevaks piirikaubanduse sihtpunktiks.

Soomes on hetkel Eestist tunduvalt suuremad aktsiisimäärad ning sellest tingituna ka alkoholsete jookide hinnad kallimad kui Eestis ja see teeb Soome rahvale ka Eesti ahvatlevaks piirikaubanduse sihtpunktiks. Piirikaubandus Soome ja Eesti vahel ei pruugi enam kaua kesta, kuna soomlastel ei ole ka Lätti eriti keeruline ostureisidele minna.

2. ALKOHOLSETE JOOKIDE HINNAD JA HINDADE KUJUNDAMINE

2.1 Pärnu- ja Harjumaa hinnaerinevused

Alkoholsete jookide hindasid võrreldakse kahes osas: esmalt võrreldakse Pärnumaa maapoodide hindu Harjumaa maapiirkondade poodide hindadega ning teises osas võrreldakse Pärnu linna suuremate kauplusekettide kaupluste hindasid Tallinnas samade kaupluste hindadega. Maapoodide all peetakse silmas kauplusi Harjumaa ja Pärnumaa maapiirkondades, näiteks sellised üksikud poed, mis ei ole ketikauplused. Maapoodide võrdluses on vaadeldud ka Pärnumaa ja Harjumaa Konsumite alkoholsete jookide hindasid.

Kahte eraldi võrdlust teha on otstarbekas, kuna maapoodides on alkoholi valik väike ja ei saa võrrelda suurte poodidega, kus alkoholi valik on väga mitmekesine ja on võimalik võrdlusesse võtta erinevaid marke ja erineva hinnaklassiga jooke. Hindade võrdlemiseks on valitud alkohoolsed joogid erinevatest kategooriatest – nii kallimaid kui ka odavamaid, kanged ja lahjad, et võrdlus oleks mitmekesine ja annaks laiemat ülevaadet hindadest.

Hinnavaatluste tulemused kantakse Exceli tabelisse ja töödeldakse, et arvutada välja alkoholsete jookide keskmised hinnad ning hindade erinevused kahe maakonna vahel. Alkoholsete jookide hindasid on võrreldud 2018. aasta märtsis. Hinnavõrdluse eesmärgiks oli välja selgitada, milline oli hetkeolukord Pärnumaa ja Harjumaa hindades.

Maapoodide hinnavõrdluse läbiviimiseks vaadeldi alkoholsete jookide hindu 4.03-23.03.2018 järgmistes kauplustes: Treimani kauplus, Kabli kauplus, Häädemeeste Konsum, Häädemeeste Centrum, Võiste Food Market, Libatse Food Market, Uulu kauplus, Meie kauplused, Bestri pood, Kiiu tankla, Loo Grossi, Viimsi Grossi, Jüri Konsum.

Järgnevasse tabelisse nr 4 on koondatud alkohoolsed joogid, mis on valitud hindade võrdlemiseks Pärnumaal ja Harjumaal. Kuna maapoodides on alkoholsete jookide valik piiratud, siis on maapoodide hinnavõrdlusteks valitud väiksem hulk jooke. Hindasid võrreldakse märtsis 2018.

Tabel 4. Hinnavõrdlusesse valitud alkohoolsed joogid väikestest kauplustest (autori koostatud)

Toode	Maht
Õlu Saku Originaal	500 ml
Õlu A Le Coq Premium	500 ml
A Le Coq Gin Long drink	1500 ml
Viin Viru Valge	500 ml
Viin Laua	500 ml
Liköör Vana Tallinn	500 ml
Rumm Caribba Negro	500 ml

Enne alkohoolsete jookide välja valimist maapoodide võrdlusesse on kindlaks tehtud, millised joogid on nendes poodides olemas. Jaanuaris 2018 on vesteldud vaatlusesse valitud kaupluste müüjatega, et selgitada välja, milliseid alkohoolseid jooke antud kauplustest kõige rohkem ostetakse.

Tabel 5. Hinnavõrdlusesse valitud alkohoolsed joogid Tallinna ja Pärnu kauplustest (autori koostatud)

Toode	Maht
Õlu Saku Originaal	500 ml
Õlu A Le Coq Premium	500 ml
Õlu Saku Rock	500 ml
A Le Coq Gin Long drink	1500 ml
A Le Coq Gin Long drink	500 ml
Siider A Le Coq Fizz	1500 ml
Siider A Le Coq Fizz	500 ml
Vahuvein Martini Asti	750 ml
Rumm Bacardi Carta Blanca	1000 ml
Liköör Kännu Kukk	500 ml
Liköör Jägermeister	700 ml
Liköör Vana Tallinn 40%	500 ml
Piiritusjook Metaxa 5*	700 ml
Viski J. Walker Red Label	1000 ml
Viski Tullamore Dew	1000 ml
Konjak Hennessy VSOP	700 ml
Tekiila Sierra Silver	500 ml
Viin Smirnoff Red	700 ml
Viin Absolut Vodka	1000 ml
Viin Viru Valge	500 ml
Viin Laua	500 ml

Tabelisse 5 on koondatud alkohoolsed joogid, mille hindasid võrreldaks Pärnu ja Tallinna suurte poekettide Selver, Maxima ja Rimi kauplustes. Valitud on jooke erinevatest kategooriatest ja erineva mahuga, et hinnavõrdlus annaks laiemat ülevaadet ja ei jääks liialt

ühekülgselt. Nendes kauplustes võrreldakse alkoholi hindasid märtsis 2018. Suurest kauplusekettidest oli võrdlusesse valimise üheks kriteeriumiks see, et hinnavaatluse hetkel ei oleks antud toodetele sooduspakkumisi ehk valituks osutunud alkohoolsed joogid oleks kauplustes saadaval nõ tava hinnaga. Kõikide jookide puhul see ei õnnestunud, aga sellisel juhul on see ära märgitud.

Tabel 6. Häädemeeste ja Jüri Konsumi hinnad eurodes (autori koostatud hinnavaatluse põhjal)

Toode/maakond	Häädemeeste Konsum	Jüri Konsum
Õlu Saku Originaal 500 ml	1,29	1,05
Õlu A Le Coq Premium 500 ml	1,35	1,29
A Le Coq Gin Long drink 1500 ml	3,9	4,2
Viin Viru Valge 500 ml	7,69	8,99
Viin Laua 500 ml	8,1	7,19
Liköör Vana Tallinn 500 ml	10,67	10,99
Rumm Caribba Negro 500 ml	9,39	12,35

Tabelist nr 6 nähtub, et sama kauplusteketi alkohoolsete jookide hindades on päris suured erinevused kahes maakonnas. Õlled Saku Originaal ja A Le Coq Premium on mõlemad Pärnumaa Konsumis kallimad kui Jüri Konsumis Harjumaal. Gin Long Drink on aga Jüris 30 senti ehk 8% kallim kui Pärnumaal Häädemeestel.

Kõige suuremad hinnaerinevused kahe maakonna Konsumites on vaatlusesse valitud viinade ja rummi puhul. Viin Viru Valge on Pärnumaa Konsumis 1,3 eurot ehk 16% odavam kui Jüris. Laua viinaga on vastupidi, Häädemeestel 91 senti ehk 13% kallim kui Jüris. Rumm Garibba Negro on Häädemeestel 2,96 eurot ehk 31% kallim kui Jüri Konsumis.

Tabeli nr 6 põhjal võib öelda, et isegi ühe ja sama kauplusteketi alkohoolsete jookide hinnad erinevad kahe maakonna, Pärnumaa ja Harjumaal, vahel päris palju. Konsumites olid seitsmest valitud joogist kolm Pärnumaal veidi kallimad kui Harjumaal. Gini, Viru Valge, Vana Tallinna ja rummi hinnad olid aga Harjumaal Konsumis kuni 31% kallimad kui Pärnumaal.

Järgnevas tabelis nr 7 on välja toodud Pärnumaa ning Harjumaal alkohoolsete jookide keskmised hinnad mõlema maakonna kohta.

Tabel 7. Pärnumaa ja Harjumaa maapoodide alkoholsete jookide keskmised hinnad eurodes (autori koostatud hinnavaatluste põhjal)

Toode/maakond	Pärnumaa	Harjumaa
Õlu Saku Originaal 500 ml	1,26	1,16
Õlu A Le Coq Premium 500 ml	1,36	1,16
A Le Coq Gin Long drink 1500 ml	3,82	3,94
Viin Viru Valge 500 ml	9,58	9,29
Viin Laua 500 ml	8,25	7,68
Liköör Vana Tallinn 500 ml	11,8	11,26
Rumm Caribba Negro 500 ml	10,21	11,21

Tabelist nr 7 nähtub, et õlled Saku Originaal ja A Le Coq Premium on Pärnumaa maapiirkonnas kallimad kui Harjumaal. Saku Originaal on kallim 10 senti ehk 9% võrra. A Le Coqi Gin Long drink on hoopis Harjumaal kallim kui Pärnumaal – 12 senti ehk 3%. Viin Viru Valge on Harjumaal 29 senti ehk 3% odavam kui Pärnumaal. Samuti on ka Laua viin Harjumaa maapoodides odavam kui Pärnumaal – lausa 57 senti ehk 7% võrra. Liköör Vana Tallinn on samuti Pärnumaal kallim kui Harjumaal 54 senti ehk ca 8%. Rumm Caribba Negro on Harjumaal 1 euro ehk ca 10% võrra kallim kui Pärnumaal.

Pärnumaalt valiti hinnavõrdluseks enamasti väiksemad külakauplused, aga Harjumaal olid enamus valitud kauplustest mingi poeketi (nt Grossi toidukaubad, Konsum) kauplused. Hinnavahe võib olla tingitud sellest, et poekettide kauplused saavad teha sooduspakkumisi teiste kaupade arvelt, aga väikesed poed seda endale lubada ei saa. Väikestele poodidele on sisseostuhinnad väikeste koguste tõttu suuremad ja see ei võimalda neil ka tarbijale soodsamaid hindasid pakkuda.

Alljärgnevalt tabelist nr 8 nähtub, õlledes Pärnu ja Tallinna Maximates erinevusi ei ole, sama hinnaga saab õlut osta nii Pärnust kui ka Tallinnast, ka Gin Long drink hinnas erinevusi ei ole. Martini Asti puhul on Pärnu ja Tallinna hinnaerinevus suurem – 30 senti ehk 3%. Liköör Kännu Kukk on Pärnus odavam 60 senti võrra ehk kui Tallinnas. 700 ml Jägermeistri puhul on hinnaerinevus lausa 1 euro, ehk 5%. Ühe euro suurune hinnavahe on ka viski Tullamore Dew (3%), viin Absolut (4%) ja liköör Vana Tallinna (7,7%) puhul. Viski Red Label on Pärnu Maximas odavam lausa 2 euro võrra, hinnad vastavalt 29,99 ja 31,99 eurot, protsentuaalselt 6,7% odavam kui Tallinnas. Tekiila Sierra Silver on Pärnus odavam 60 senti ehk 2,8% võrra.

Tabel 8. Pärnu Maxima ja Tallinna Maxima alkoholsete jookide hinnad eurodes märtsis 2018 (Maxima 2018; autori koostatud)

Toode/kauplus	Pärnu Maxima XXX	Tallinna Maxima XXX
Õlu Saku Originaal 500 ml	1,49	1,49
Õlu A Le Coq Premium 500 ml	1,49	1,49
Õlu Saku Rock 500 ml	1,65	1,65
A Le Coq Gin long dr. 1500 ml	4,25	4,25
A Le Coq Gin long drink 500 ml	1,65	1,65
A Le Coq siider Fizz 1500 ml	4,15	4,19
A Le Coq siider Fizz 500 ml	1,85	1,85
Martini Asti Brut 750 ml	10,49	10,79
Rumm Bacardi Carta Blanca 1000ml	28,39	28,39
Liköör Kännu Kukk 500 ml	16,89	17,49
Liköör Jägermeister 700 ml	19,99	20,99
Piiritusjook Metaxa 5* 700 ml	22,29	16,99
Viski J. Walker Red Label 1000 ml	29,99	31,99
Viski Tullamore Dew 1000 ml	31,99	32,99
Konjak Hennessy VSOP 700 ml	54,99	48,99
Tekiila Sierra Silver 500 ml	20,39	20,99
Viin Smirnoff Red 700 ml	19,99	20,69
Laua viin 500 ml	7,19	7,19
Viin Viru Valge 500 ml	9,99	10,49
Viin Absolut 1000 ml	26,99	27,99
Liköör Vana Tallinn 500 ml	11,99	12,99

Märtsis 2018 vaadeldud Selveri ja Rimi alkoholsete jookide erinevusi Pärnu ning Tallinna kauplustes ei olnud. Sama kauplusteketi kaupluste hinnad olid samad nii Pärnus kui ka Tallinnas. Eraldi tabelina on välja toodud Maxima Pärnu ja Tallinna kaupluste hinnad, kuna seal olid hinnaerinevused kahe maakonna vahel suhteliselt suured. Maxima hinnapoliitika tundub Rimi ja Selveri omast erinev.

Tabelist 9 nähtub, et Saku Originaali, A Le Coq Premiumi ning Saku Rocki hindades Pärnu ja Tallinna kauplustes erinevusi ei ole, sama hinnaga saab õlut osta nii Pärnust kui ka Tallinnast. Nii 1,5 liitrise kui ka 0,5 liitrise A Le Coq Gin Long Drinki puhul Pärnu ja Tallinna vahel samuti hinnaerinevust ei ole.

Tabel 9. Pärnu ja Tallinna suurte ketikaupluste alkoholsete jookide keskmised hinnad eurodes märtsis 2018 (Selver, Maxima, Rimi 2018; autori koostatud)

Toode/linn	Pärnu	Tallinn
Õlu Saku Originaal 500 ml	1,31	1,31
Õlu A Le Coq Premium 500 ml	1,42	1,42
Õlu Saku Rock 500 ml	1,44	1,44
A Le Coq Gin long dr. 1500 ml	3,84	3,84
A Le Coq Gin long drink 500 ml	1,53	1,53
A Le Coq siider Fizz 1500 ml	3,91	3,92
A Le Coq siider Fizz 500 ml	1,81	1,81
Martini Asti Brut 750 ml	9,09	9,19
Rumm Bacardi Carta Blanca 1000ml	29,42	29,43
Liköör Kännu Kukk 500 ml	17,62	17,82
Liköör Jägermeister 700 ml	21,46	21,79
Piiritusjook Metaxa 5* 700 ml	21,39	19,63
Viski J. Walker Red Label 1000 ml	32,96	33,63
Viski Tullamore Dew 1000 ml	31,99	32,49
Konjak Hennessy VSOP 700 ml	53,29	51,29
Tekiila Sierra Silver 500 ml	23,09	23,29
Viin Smirnoff Red 700 ml	20,65	20,89
Laua viin 500 ml	7,22	7,22
Viin Viru Valge 500 ml	10,29	10,46
Viin Absolut 1000 ml	29,49	29,99
Liköör Vana Tallinn 500 ml	12,35	12,69

A Le Coq Long dringi puhul vaadeldi pudelite hindasid mahuga 1,5 l ja ka 0,5 l. Ühe sendine hinnaerinevus on 1,5 liitrise A Le Coqi siidril Pärnus ja Tallinnas – Tallinnas on kallim. 0,5 liitrise siidri puhul on hind sama nii Pärnus kui ka Tallinnas. Vahuveini Martini Asti 750 ml hinnaerinevus on keskmiste hindade vahel lausa 10 senti ehk 1,1%, makstes Pärnus 9,09 eurot ja Tallinnas 9,19 eurot.

Kangema alkoholi hinnavõrdlus annab suuremaid erinevusi Pärnu ja Tallinna alkoholi jaemüügi hindades. Liköör Kännu Kukk mahuga 500 ml on Pärnus 20 senti võrra odavam kui Tallinnas. Liköör Jägermeister mahuga 700 ml on Tallinnas 33 senti ehk 1,5% kallim kui Pärnus. Viski J. Walker Red Label mahuga 1000 ml hind on Harjumaal 67 senti ehk 2% kallim kui Pärnumaal. Viski Tullamore Dew 1000 ml pudel maksab Harjumaal 50 senti ehk 1,5% rohkem kui Pärnumaal. 500 ml tekiila Sierra Silver on Pärnus 20 senti võrra ehk 0,85% soodsam kui Harjumaal.

Viinadest on Laua viina hinnatase nii Tallinnas kui ka Pärnus, makstes 7,22 eurot 500 ml pudel. Smirnoff Red 700 ml, viina Viru Valge 500 ml ja Absolut Vodka 1000 ml hinnad on Pärnus odavamad vastavalt 24 senti ehk 11,1%, 17 senti ehk 1,6% ja 50 senti ehk 1,7%. Odavamate viinade puhul on vahe kas olematu või väike, kallimate viinade puhul veidi suurem.

Konjak Hennessy VSOP 1000 ml ja piiritusjook Metaxa 5* 500 ml olid ainsana Tallinnas odavamad kui Pärnus. Hennessy oli Tallinnas 1,76 eurot soodsam ja Metaxa 2 eurot soodsam kui Pärnus. Hinnavahe nende jookide puhul on tingitud sellest, et vaatlemise hetkel olid mitmes kaupluses Tallinnas käimas sooduskampaaniad ja tooted olid allahinnatud.

Suurte poekettide hinnavõrdluse 21-st alkohoolsest joogist olid 12 jooki Pärnus odavamad ja 2 kallimad kui Tallinnas. 7 võrdluses olevast joogist olid Tallinnas ja Pärnus sama hinnaga. Maapiirkonna poodide hinnavõrdluses olid 7-st võrdluses olevast joogist 5 Pärnumaal kallimad kui Harjumaal.

Suurte poekettide hinnavõrdluse põhjal võib öelda, et alkohoolsete jookide hinnad on Tallinnas kallimad kui Pärnus ning üheks teguriks hindade kujunemisel on kindlasti aktsiisipoliitika. Pärnu soodsamad hinnad võivad olla tingitud asjaolust, et Läti piir on lähemal ja kauplused peavad osa maksukoormast enda kanda võtma, et rahvas ka Pärnu kauplustest alkohoolseid jooke ostaks.

Maapoodide hinnavõrdluse tulemused olid aga vastupidised suurte poekettide hinnavõrdluse tulemustele – Pärnumaa hinnad olid kallimad kui Harjumaal. Kuid nagu ka eelnevalt mainitud, võivad Pärnumaa kallimad alkohoolsete jookide hinnad olla tingitud sellest, et väikestel Pärnumaa kauplustel ei ole otstarbekas ega ka võimalik suuri alkoholi koguseid sisse osta. Kuna korraga sisseostetav kogus on väike, siis on ka tootja või hulгимүүja hind neile kallim kui suurtele poekettidele. Maapoodide alkohoolsetest jookidest olid aga mõned Pärnumaal oluliselt odavamad kui Harjumaal ning see võis olla tingitud sellest, et Pärnumaa kaupluste hindade kujundamisel mängib rolli Läti piiri lähedus.

2.2 Jaemüüjate hinnakujundamise strateegiad

Intervjueeritavateks valiti Pärnumaal ja Harjumaal poeomanikud või isikud, kes määravad oma kauplustes alkoholsete jookide hinnad ja on kursis kaupluse käibega. Pärnumaalt olid nõus intervjuud andma kahe kaupluse omanikud, üks nendest päris piiri lähedalt – kõigest 6 kilomeetri kaugusel Lätist. Teine oli väikepoe omanik umbes 15 kilomeetri kaugusel Läti piirist. Harjumaalt valiti intervjueeritavateks üks alkoholipoe omanik ja teine lisaks alkoholimüügile tegeleb ka toidu- ning tööstuskauba müügiga.

Tabelist nr 10 selgub, et intervjueeritav nr 1 Pärnumaa kauplus pakub lisaks alkoholile ka toidukaupa, veidi esmatarbekaupa, pagaritooteid ning suvel korraldab ka enda kaupluse juures vabaõhuplatsil jaaniõhtuid. Intervjueeritav nr 2 on samuti Pärnumaa kaupluse omanik päris Läti piiri lähedalt ning tegeleb samuti lisaks alkoholi müümisele veel toidukauba ja esmatarbekauba pakkumisega. Intervjueeritav nr 2 tegeleb veel lisaks jaemüügile majutusega, mahepõllumajandusega ning iluteenuste pakkumisega. Intervjueeritavate nr 3 ja 4 tegevuskohad asuvad Harjumaal. Nr 3 kauplus müüb lisaks alkoholile ka toidukaupa ning esmatarbekaupa. Intervjueeritav nr 4 kauplus on spetsialiseerinud alkoholimüügile ja tubakatoodetele ning väikese osa kaupluses müüdavatest toodetest moodustavad erinevad suupisted – kartulikrõpsud vms.

Tabel 10. Intervjueeritavate tegevuskohad ja tegevusalad (autori koostatud)

	Asukoht	Tegevusala(d)
Intervjueeritav nr 1	Pärnumaa	Alkoholi, toidukauba, esmatarbekauba müük; pagaritoodete valmistamine ning müük; jaaniõhtute korraldamine
Intervjueeritav nr 2	Pärnumaa	Alkoholi, toidukauba ja esmatarbekauba müük; majutusteenus; mahepõllumajandus; iluteenused
Intervjueeritav nr 3	Harjumaal	Alkoholi, toidu- ja esmatarbekauba müük
Intervjueeritav nr 4	Harjumaal	Alkoholi, tubakatoodete ja suupistete müük

Tabelist nr 10 nähtub, et Pärnumaa intervjueeritavad on endale mitu tegevusala valinud, mille puhul võib eeldada, et ainult kauplusest saadava tuluga ettevõtjad ära ei elaks. Näiteks intervjueeritaval nr 2 on mitu üksteisest erinevat tegevusala.

Intervjueeritavateks valiti Harjumaa ja Pärnumaa jaemüüjad, et välja selgitada, kas asjaolu, et Harjumaa on Lätist kaugemal kui Pärnumaa, annab Harjumaale eelise hindade tõstmisel või on mõlemad maakonnad samas seisus. Intervjuud viidi läbi veebruaris ja märtsis 2018 ning on antud töös ka lisana olemas. Intervjueeritavad valiti juhuslikult, intervjueerija sõitis esmalt Pärnu- Ikla marsruudil, et välja selgitada, kus asuvad huvipakkuvad kauplused. Seejärel kaupluste külastamise käigus uuriti, kas oleks võimalik teha intervjuud kaupluste omanikega aktsiiside ja alkoholsete jookide hindade kujundamise teemal. Müüjad andsid intervjueerijale poeomanike telefoninumbrid, et saaks nendega otse ühendust võtta. Jaemüüjad, kes olid nõus intervjuud andma, selgusid telefonikõnede käigus. Kõigile neljale intervjueeritavale valmistati ette samad küsimused, lepiti telefoni teel kohtumise ajad ning küsimused esitati kokkusaamise käigus intervjueeritavate tegevuskohtades. Intervjuud kestsid ca 25-30 minutit.

Intervjuu esimesed kolm küsimust on üldisemad alkoholi aktsiisipoliitika teemal, et veidi välja selgitada, milline on intervjueeritavate suhtumine valitsuse aktsiisipoliitikasse ja selle eesmärkidesse. Seejärel tulevad küsimused valitud kaupluste käibe muutuste, hindade, hindade kujundamise kohta ja Lätiga konkurentsipüsümise püüdluste kohta. Intervjuu lõpus esitati taas üldisemad küsimused, kus on võimalik intervjueeritavatel muuhulgas pakkuda ka lahendusi tekkinud olukorra muutmiseks.

Kõigepealt tuleb ära märkida, et mitte üheski intervjuus ei jäänud kõlama positiivset nooti aktsiisimäärade tõstmise kohta, pigem vastupidi – seis on intervjueeritavate arvates nukker ning nad tunnevad maapiirkondade kaupluste püsijäämise üle suurt muret.

Esimeses küsimuses said intervjueeritavad avaldada oma suhtumist valitsuse aktsiisipoliitikasse. Kõik neli intervjueeritavat suhtuvad valitsuse aktsiisipoliitikasse negatiivselt ning esimene intervjueeritav peab seda lausa eluvõõraks, teine ütleb kohe alguses ära, et tema suhtumine sellesse aktsiisipoliitikasse on väga halb ning „tema hinge pole kunagi varem miski niimoodi kriipinud“. Kolmas intervjueeritav ütleb: „Mina kui poepidaja ja lihtsalt kodanik, arvan et see on jama. Eesti on väike riik ja ei saa endale lubada alkoholiaktsiisi ja käibemaksu laekumistest loobumist“. Neljas mainib ära, et „see on täiesti läbimõtlemata ja ei mõista, kuidas valitsus tulemuste saabudes endiselt midagi muuta ei kavatse“. Oma suhtumise väljendamises aktsiisipoliitikasse ei olnud Pärnumaa ja Harjumaa jaemüüjate vastustes erinevusi.

Esimene intervjuueeritav räägib, et juba esimesel suvel – 2016, kui avati esimene piiripealne alkoholi pood, oli tunda, et käive väheneb selle tõttu, et tullakse tema korraldatud tasuta sissepääsuga jaanipäeva peole Lätist toodud alkoholiga. Eelnevatel aastatel korraldatud jaaniõhtutel oli see aasta esimene suurem teenimisvõimalus selle poe jaoks, kuna rahvast liikus peolt läbi palju ja osteti. Teine jaemüüja räägib veidi lähemalt, kuidas ta lootis, et eelmise aasta lõpuks ja uue aasta alguseks valitsus näeb aktsiiside järsu tõstmise tagajärgi ning edaspidi loobub sellisest tõstmisest. Tulevikku vaatab nukralt, kuna iga kuu mõtleb, kas üldse veab kevadeni välja. Tema pakub seal piirilähedases külas ka majutust ning näeb, kuidas suviti puhkama tulles kliendid alkohoolsed joogid plokkide kaupa Lätist toovad, tema asi on taara ära koristada ning see on kõik prügikastikaup, kuna Eesti taarapunktid Läti taarat vastu ei võta. Üheks võimaluseks on need metallpurgid kokku suruda ja vanametalli kokkuostu viia. Kolmanda intervjuueeritava arvates ei tohiks nii väike riik nagu Eesti endale aktsiiside ja ka käibemaksu alalaekumist lubada.

Teises küsimuses lasti intervjuueeritavatel hinnata valitsuse aktsiisipoliitika eesmärke aktsiisimäärade tõstmise näol saada tulu riigikassasse juurde ning vähendada alkoholi tarbimist. Kõik neli intervjuueeritavat leiavad, et see plaan ei täida oma eesmärke. Riigikassasse laekub aktsiisi- ja käibemaksu näol vähem tulusid ning tarbimine pigem suureneb, kuna odav Läti alkohol ei ole kaugel isegi mitte Harjumaa tarbijatele. Neljas intervjuueeritav mainib ära ka, et mitte ainult eestlased ei eelista odavat Läti kaupa, vaid ka Eestit külastavad soomlased. Kuna ka soomlased käivad meelsamini Lätist alkoholi ostmas nende hindade tõttu, siis näitab see, et Eesti jaemüüjad ei suuda enam Läti hindadega konkurentsipüüda.

Intervjuudest jääb kõlama asjaolu, et alkoholi tarbimine hoopis suureneb loodetud vähenemise asemel, kuna ostetakse Lätist korraga suured kogused alkoholi. Intervjuueeritav nr 1 on ka enda tuttavate käest kuulnud, et nende alkoholi tarbimine on hoopis suurenenud. Alkoholi tarbimine küll suureneb, kuid Eestist ostetakse vähem, kuna siinsed hinnad on oluliselt kõrgemad kui Lätis. Eesti rahva tervise hoidmise aspektist vaadatuna on halb, et aktsiisimäärade tõstmine ei täida ühte oma peamistest eesmärkidest – alkoholsete jookide tarbimise vähendamist.

Intervjuueeritav nr 2 käib ka ise aeg ajalt Lätis ja ta ütleb, et „meel läheb mõruks iga kord, kuna seal alkoholipoodides käib väga palju rahvast ja isegi parkimiskohti tihtipeale ei

jagu“. Tal töötavad Läti alkoholipoes tuttavad kassapidajad ja nende sõnul päeval viis kassat töötavad ning kogu aeg on järjekord taga ning lätlased avaldavad arvamust, et aktsiiside tõstmisel Eestis peab olema kellelgi isiklik huvi. Seda aga ei saa ei kinnitada ega ümber lükata, see on kellegi subjektiivne arvamus. Jaemüüja nr 2 arvab, et parematel päevadel müüb Läti piiril üks alkoholipood rohkem alkoholi kui terves Eestis kokku ühe päevaga.

Seejärel uuriti vastajatelt, kas nad peavad mõistlikuks, et Rahandusministeeriumi arengukava kohaselt tuleb tõsta aktsiisimäärasid keskmise palga kasvamise tempos. Intervjueeritav nr 1 ei mõista üldse, mis seos on aktsiisimäärade tõstmisel keskmise palgaga, kuna tema sõnul maal ei saa töölised keskmisele palgale isegi mitte ligilähedast töötasu ning ütleb, et „seda saavad ainult linnasaksad“. Maal on palgad nii väikesed, et hea kui kuidagi ära elatakse. Intervjueeritav nr 2 ei pea mõistlikuks seda, et määrasid veel tõstetaks ning tunneb suurt muret nii enda kui ka teiste maapiirkondades asuvate kaupluste tuleviku pärast. Tema arvates peab valitsus ükskord taipama, et niimoodi edasi minna ei saa. Ainult kauplusega majandades ta ära ei elaks, vaid tegeleb veel majutuse, mahepõllumajanduse, iluteenustega, et ära elada. Intervjueeritav nr 3 tõdeb, et „Eesti keskmise palga arvestus on nihkes ja liialt Harjumaa põhine ning arengukava tuleks üle vaadata ja vajadusel kardinaalsed muudatused sisse viia“.

Viienda küsimusega uuriti alkoholsete jookide hindade muutuste kohta alates 2014. aastast. Täpseid numbreid intervjueeritavad öelda ei osanud, kuid selge on see, et iga aktsiisitõusuga hinnad tõusevad. Kõik neli vastajat kinnitasid, et hinnad on alates 2014. aastast palju tõusnud. Esimene intervjueeritav toob välja, et tal ei ole võimalik enne järgmist plaanitavat aktsiisitõusu varusid soetada, kuna peale iga tõusu väheneb ostjate hulk. Intervjueeritav nr 4 tõi näiteks selle, et mõni aeg tagasi võis kauplusest poole liitrise õlle osta vähem kui euro eest, kuid praegu tuleb sama õlle eest maksta palju rohkem kui euro.

Kaupluste käivete kohta uurides 2014-2018 vastavad kõik neli, et käibed on vähenenud olulisel määral. Intervjueeritav nr 1 ütleb, et alkoholi müügikäive on vähenenud mitu korda ja tunneb kergendust, et tema kauplus ei ole orienteeritud ainult alkoholimüügile, vaid müüb ka toidukaupa ja pagaritooteid. Teine intervjueeritav toob välja, et temal on kahe poe peale käive sama, mis oli kunagi ainult ühe poe kohta. Seega on temal antud kaupluse käive

vähenenud poole võrra. Kolmanda intervjueeritava jaoks on käive vähenenud suurel määral, varem oli temal alkoholi müügikäive märkimisväärne. Neljas intervjueeritav on kolme eelnevaga samal arvamusel, et alkoholiaktsiiside tõstmine on mõjutanud kaupluse käivet negatiivses suunas. Siinkohal mainib ta ära, et ei pea üleüldist aktsiisimäärade tõstmist õigeks ning ka kütuse hinnad on aktsiiside tõstmise tõttu kõrgustes ja „vaat et kõrgemadki kui Soomes“.

Järgnevalt uuriti veidi selle kohta, kas alkoholi müügikäibe muutumine on kaasa toonud ka muu kauba (toidukaup, tööstuskaup) müügikäibe muutused. Kõigi nelja intervjueeritava arvates mõjutab alkoholi müügikäibe langus ka muude kaupade müügikäivet. Kõik neli toovad välja, et Lätist ei käida mitte ainult alkoholi toomas, vaid ka tööstuskaupa, ehitusmaterjale, toidukaupa, kütust. Seda, et Lätist odavamalt kaupa toomas käiakse, keegi ette ei heida, kuna miks peaks kallimalt ostma, kui saab odavamalt. Inimesed, kellel ei ole võimalust Lätist tuua, ostavad siit Eestist või lasevad tuttavatel tuua.

Küsimusele, et kuidas ja mille järgi määravad nad enda kauplustes alkoholsete jookide hinnad, vastasid kõik intervjueeritavad samamoodi. Lisavad sisseostuhinnale juurdehindluse umbes 15-20%, olenevalt tootest. Intervjueeritav nr 2 avaldab, et tal oli varem juurdehindlusprotsent vähemalt 25%. Praegu tuleb tema sõnul hindu võimaluse korral natukenegi madalamal hoida, kui ei soovi alkoholsete jooke enda kaupluses muuseumikaubana ladustada. Seega võtab intervjueeritav nr 2 veidi maksukoormust enda kanda, et natukenegi rahvas ostmas käiks, vastasel juhul kaup rikneks poeriiulitel. Kunagi oli intervjueeritaval nr 3 juurdehindlus isegi kuni 30%, kuid enam ei tule selline protsent kõne allagi, sest siis lihtsalt ei ostetaks mitte midagi. Harjumaa intervjueeritav nr 4 räägib, et mõnikord on võimalik ka mingitele jookidele teha sooduskampaaniaid ning pakkuda head hinda, et kliente hoida. Hindade kujundamisel tunnevad suuremat survet Pärnumaa intervjueeritavad, sest Läti on oma ahvatlevate hindadega lähedal.

Järgnevalt paluti intervjueeritavatel vastata küsimusele, et milliste alkoholsete jookide grupid on siiani olnud hinnatõusust enim mõjutatud. Neljast intervjueeritavast vastas, et enim mõjutatud on hinnatõusust õlu ja viin, mis on kalliks muutunud. Ühe arvates õlu ja vein, kuna neid ostetakse tema kauplusest suhteliselt vähe. Intervjueeritav nr 2 mainib ära, et tegelikult ei ole mitte kõik joogid Lätis odavamad ja Kanpol müüb mõnda veini isegi 20-50 senti soodsamalt kui Läti alkoholipoed. Intervjueeritav nr 4 ütleb, et ka muu alkohol on

kõvasti kallinenud, kuid õlle ja viina puhul on vahe eriti valusalt tunda. Lätis olevat õlu, viin ja rumm poole soodsamad kui Eestis. Ka intervjuueeritav 3 ütleb, et õlu on lõunanaabrite juures poole soodsam kui meil siin Eestis. Nii Harjumaal kui ka Pärnumaal on intervjuueeritavate arvates kõige suuremat hinnatõusu tunda õlle ning viina puhul.

Järgnevalt küsiti intervjuueeritavate arvamust selle kohta, kas Pärnumaa jaemüüjad on piirikaubanduse ja Läti piiri läheduse tõttu rohkem survestatud kui Harjumaal jaemüüjad. Kõik neli arvavad, et Pärnumaa on rohkem mõjutatud kui Harjumaal. Intervjuueeritav nr 1 ütleb, et pärnakad käivad niikuinii Lätis ja et Pärnu spaadesse puhkama tulnud soomlased käivad ka Lätis alkoholi ostmas. Ta teab, et lausa bussiekskursioonina minnakse Lätti ja õnneks tullakse ka tema juurest läbi kohvipausile ning see annab talle väikese võimaluse teenida. Iga külastaja pealt saab 2,5 eurot, kuid raskel ajal on see abiks. Buss peatubki tema juures ja edasi minnakse Lätti „alkorallile“. Ta on tänulik Estonia Spaa giididele, et nad sel moel toetavad veidi väikeettevõtlust maal. Hindade kohta arvab, et Pärnumaal on ikka rohkem survestatud ja Harjumaal vast ei ole asi nii hull ja ostetakse. Pagaritoodete müüki võib pidada intervjuueeritava nr 1 puhul alternatiivkaubale keskendumiseks ning see võimaldab ka alkoholsete jookide hinda veidi tõsta.

Harjumaal intervjuueeritavad nr 3 ja 4 arvavad, et Pärnumaal on jaemüüjad rohkem survestatud. Läti piiri läheduse tõttu ei saa hindasid Harjumaaga samal tasemel hoida, kuna see vähendaks ostjate hulka veelgi. Harjumaal jaemüüjatel on alkoholsete jookide hindasid võimalik rohkem tõsta kui Pärnumaal.

Intervjuueeritav nr 2 ütleb, et kindlasti on Pärnumaa rohkem mõjutatud kui Harjumaal, kuna on ju piirile lähemal. Tema arvates ostavad Pärnumaalt piirilähedastest küladest alkoholi need, kellel raha vähem ja ei ole mõtet üksikute pudelite järgi Lätti sõita. Tema kui piirilähedane jaemüüja näeb Pärnu-Ikla maanteel sellist liiklust, mida ei ole varem näinud. Intervjuueeritav nr 2 ütleb, et „need autod, mis siin Läti poolt tulevad, nendel on kõigil tagumikud vastu maad. Tulevad ka naisterahvad kahekesi ja mahutavad sinna autosse laeni õllekaste“. Intervjuueeritavad Harjumaalt arvavad, et kindlasti on Pärnumaal raskem ja intervjuueeritav nr 3 imestab, et kuidas üldse veel on piiriäärsetes küldes poepidamine võimalik. Intervjuueeritavad nr 3 ja 4 ütlevad mõlemad, et Harjumaal on konkurents jaemüüjate vahel päris suur ning hindu kujundades peab ka konkurente jälgima.

Küsimusele, kas ja kuidas püüavad intervjueeritavad Läti hindadega konkurentsipüsida, vastavad kõik, et ei püüagi ja see on võimatu. Intervjueeritav nr 1 ütleb, et kuna valitsus on sellise aktsiisipoliitika paika pannud, siis ei ole mitte mingit konkurentsivõimalust. Tema arvates läheks rahvas Läti isegi siis, kui valitsus enam aktsiisi ei tõstaks, kuna seal on ikkagi odavam. Seda tarbijakäitumist, mis praegu, on väga raske muuta, hinnatase peaks siis olema selline, mis varem. Intervjueeritav nr 2 räägib, et kui nad tahaks Lätiga konkurentsipüsida, siis peaksid müüma alla omahinna. Intervjueeritav nr 3 mainib ka ära, et seda Eesti jaemüüjad ei saa oma kaupa müüa sellise hinnaga nagu Läti. Neljas intervjueeritav ütleb ka, et Lätiga konkurentsipüsida on võimatu, kuna müüjad tahavad palka saada, poe kulud on vaja tasuda ja ettevõtte püsijäämise huvides on vaja ka natuke kasumit teenida. Aeg ajalt on võimalik lühiajaliselt teha küll sooduskampaaniaid, kuid mitte pikalt, sest selline tegevus poleks lihtsalt jätkusuutlik.

Kes siis kaotab kõige rohkem aktsiiside tõstmisest? Intervjueeritav nr 1 peab kaotajaks kogu Eesti rahvast, kõigepealt piirilähedased kogukonnad ja seejärel riigieelarve. Intervjueeritav nr 2 sama meelt – kaotavad riik ja rahvas. Tema hinnangul saaks selle 30 miljoni euro alalaekunud aktsiisi eest ehitada palju teid ja palju liiklussurmasid jääks olemata. Intervjueeritav nr 3 ütleb, et kõige suuremaks kotajaks on riik ehk rahvas. Tema arvates ei tule selline aktsiisipoliitika kellelegi peale lätlaste kasuks. Neljas intervjueeritav ütleb, et kaotajaks on terve Eesti – esmalt riigi eelarve, seejärel ettevõtjad ja siis kogu Eesti. Kuna

Eesti alkoholitootjate olukorda nii masendavana intervjueeritavad ei näinud. Intervjueeritav nr 1 ütleb, et tootjatel ei ole vahet kummal pool piiri nad oma toodangu maha müüvad aga kuulduste kohaselt on näiteks Eesti suurtootja A Le Coq oma töötajaid koondanud tootmismahu vähenemise tõttu. Intervjueeritav nr 2 leiab ka, et tootjatel turgu on ja A Le Coq ning Saku on teinud väga kavalat reklaami, pannes õllekohvrile läksin üle piiri teksti. Kolmas intervjueeritav arvab, et tootjatel ei ole väga vahet ja nemad saavad oma toodangu Läti eksportida ning Eesti riik on see, kes sellest kaotab. Ka neljas intervjueeritav on seda meelt, et alkoholitootjad ei ole nii halvas seisus kui edasimüüjad, aga kahju on küll kindlasti.

Kui küsiti vastajatelt, et kuidas oleks tekkinud olukorda võimalik veel muuta, vastas intervjueeritav nr 1, et tagasi midagi pöörata ei saa enam, kuna kahju on juba tehtud. Tema

meelest ei ole kahju ainult alkoholimüügis, vaid kahju on ka sellest, et paljud veofirmad tangivad oma autode paagid täis Lätis. Tema arvates on valitsus valesti käitunud ja nüüd rahvas näitab oma rahulolematust sellise aktsiisipoliitika vastu korraldades selliseid aktsioone nagu 24. veebruaril „Eesti maksud Lätti“. Eesmärgiks oli küll protest, kuid ta ei usu, et sellest mingit kasu oleks ja see midagi muudaks. Intervjueeritavad nr 2 ja 3 arvavad, et seda olukorda muudaks vaid valitsuse vahetus. Nr 3 loodab, et Eesti rahvas valimistel seda ei unusta, tema lubab seda igatahes mitte teha. Intervjueeritav nr 4 leiab, et Eesti ei tohiks Lätist nii erinevat aktsiisipoliitikat ajada ja et aktsiisimäärade tõstmisega tuleks nüüd tagasi hoida. Praegune olukord hakkab rohkem Soomele sarnanema kui Lätiga ja see ei ole tema arvates õige.

Intervjueeritav nr 1 lisab kogu jutule ka veel, et kohalik rahvas imestab, et kuidas tal on siiani olnud võimalik ellu jääda. Ta ise arvab, et tema kaupluse päästab see, et tal on ka pagarid tööl ja igal hommikul on tema õu nagu külakeskus. Rahvas käib ahjusooje pirukaid ostmas, päevaplaane paika panemas ja niisama juttu ajamas ning tunnevad muret, et mis siis saab kui see koht ka kinni pannakse. Lisab veel, et Iklas pandi kauplus juba kinni ja järgmine halvas seisus kauplus on Treimani. Liinibuss pidavat ka Ikla piirini sõitma ja seejärel ümber pöörama ja 10-15 minuti pärast tagasi sõitma hakkama ning inimesed jõuavad selle ajaga alkoholipoes ära käia ning varud bussiga koju viia. Kuna ka liinibuss käib niimoodi Iklas, siis on kõigil soovijatel võimalik Lätist alkoholivarusid soetada ning see teeb hindade kujundamise jaemüüjate jaoks veelgi raskemaks.

Intervjueeritav nr 2 lisab ka oma jutule veel, et tal üks tuttav kraanajuht tööpuuduse tõttu teenis raha Lätist alkoholi ostes ja seda Soome tuttavatele viies ning teenis sellega kahe nädalaga üle 2,5 tuhande euro. Isegi kraana peal ei pidavat nii palju teenima. Ka tema mainib ära, et soomlaste bussid Viiking Spaast sõidavad ülepäeviti Läti alkoholipoodide vahet, Tallinnast oli ka kunagi liinibuss käinud „alkorallisid“ teenindamas, kuid see liin lõpetas töö. Saates „Suud puhtaks“ olevat räägitud, et alkoholisurmasid on tänu aktsiisimäärade tõstmisele vähem, kuid tema seda ei usu, et sellest. Ta arvab, et suremus on väiksem, sest juuakse rohkem korralikku õlut, mis ei tapa nii palju.

Intervjuude põhjal võib öelda, et intervjueeritavateks valitud väikeettevõtjad on suhteliselt halvas seisus, kuna ostjaid on hinnatõusu tõttu järjest vähem ning selle tõttu igal aastal käive väheneb. Alkoholsete jookide hindade kujundamine on kõikide intervjueeritavate

praktikas sarnane - sisseostuhinnale lisatakse juurde 15-20% ja selle tulemusena kujuneb hind lõpp-tarbija jaoks. Kuna alkoholitootjad on sunnitud suurenevate aktsiiside tasumiseks jaemüüjatele alkoholi hindu tõstma ja seetõttu on ka lõpp-hind tarbija jaoks suurenenud iga aktsiisimäärade tõstmisega. Läti alkoholsete jookide hindadega konkurentsipüsida ei ole intervjueritavate sõnul võimalik, kuna sellisel juhul peaks kauplustes alkoholi müüma alla sisseostuhinna. Eranditult kõik intervjueritavad mainisid pea igale küsimusele vastates odavamaid Läti hindu.

KOKKUVÕTE

Eestis on viimastel aastatel olnud aktsiisimäärade tõstmine ja üha kallinevate alkoholsete jookide teema aktuaalne. 2017. aastal tõsteti õlleaktsiisi kaks korda ning seetõttu kallines õlle hind lõpp-tarbijale märgatavalt. On hakatud üha enam otsima alternatiive kõrgetele kodumaistele alkoholi hindadele ning üheks võimaluseks on piirikaubandus Lätiga. Kuna Läti on Eestile niivõrd lähedal, siis ei ole seal kaubareisidel käimine eriti keeruline. Lätis ei käida enam ainult alkoholsetid juooke ostmas, vaid kui juba Lätti minek on, siis ostetakse ka muud kaupa, sh toidukaupa, tööstuskaupa ja kütust. Selle pealt jäävad Eestil maksud saamata – nii käibemaks kui ka aktsiisimaks, mis tekitab kahju Eesti riigieelarvele.

Töö uurimisprobleemiks püstitati, et kuidas mõjutab alkoholi aktsiisipoliitika alkoholsete jookide turuhindu piirist lähemal ja kaugemal asuvates piirkondades. Väljaselgitamist vajab asjaolu, kas ja kuidas erinevad hinnad Pärnumaal ja Harjumaal ning kas Pärnumaa jaemüüjatel on piirikaubanduse tõttu raskem hindu tõsta.

Töö eesmärgiks oli välja selgitada aktsiisimäärade tõstmise mõju alkoholsete jookide hindadele Pärnumaal ja Harjumaal.

Püstitatud eesmärgi saavutamiseks koostati neli uurimisülesannet. Esiteks oli vajalik selgitada, millist kaupa aktsiisidega maksustatakse ja millised on aktsiisipoliitika eesmärgid. Aktsiisipoliitikat viiakse ellu selleks, et teenida tulu riigikassasse ja aktsiisimäärade tõstmise teel reguleerida ning vähendada teatud kaupade või teenuste tarbimist. Aktsiisimäärade tõstmine muudab aktsiisidega maksustava kauba kallimaks ja seega ei ole see enam nii paljudele kättesaadav. Aktsiisidega ei maksustata esmatarbekaupa, vaid sellist kaupa, mille tarbimine ei ole hädavajalik ning oma kahjuliku mõju tõttu, kas keskkonnale või tervisele, on vaja tarbimist vähendada. Alkoholi kahjuliku mõju tõttu tervisele on vaja alkoholsete jookide tarbimist vähendada ning üheks võimaluseks on aktsiisimäärade tõstmine. Aktsiisimäärade tõstmine toob kaasa ka terve rea ohtusid – aktsiiside alalaekumised riigieelarvesse, piirikaubanduse elavnemine, salakaubandus ning alkoholi tarbimise suurenemine loodetud vähenemise asemel.

Teiseks ülesandeks oli anda ülevaade aktsiisimääradest, nende muutustest ning erisustest Eestis, Soomes ja Lätis aastatel 2014-2018. Selgus, et Lätis on kõige madalamad

aktsiisimäärad ja aktsiisidega maksustamine kõige lihtsam. Soomes on kolmest vaadeldavast riigist kõige kõrgemad aktsiisimäärad ja rangem alkoholipoliitika kui Eestis ja Lätis. Madalad aktsiisimäärad ja sellest tingitud odavamad alkohoolsed joogid muudavad nii Eesti kui ka Läti Soome jaoks ahvatlevateks piirikaubanduse sihtpunktideks.

Kolmanda ülesande käigus võrreldi Pärnu- ja Harjumaal alkohoolsete jookide hindu. Hindu võrreldi kahes osas, esimeses osas võrreldi väiksemate poodide hindasid Pärnumaal ja Harjumaal ning alkohoolsete jookide valim oli väiksem. Teises osas võrreldi Pärnu ja Tallinna suuremate poekettide Rimi, Selveri ja Maxima kaupluste hindasid, jookide valim oli laiem, kuna nende kaupluste sortiment on rikkalikum. Esimeses väikeste kaupluste võrdluses selgus, et seitsmest valitud joogist viis on Pärnumaal kallimad kui Harjumaal. Erinevus võib olla tingitud selles, et Pärnumaalt valitud kauplused on väikesed ning kauplustesse sisse ostetava alkoholi kogused on väiksemad kui Harjumaal kauplustes, milleks olid enamasti ketikauplused. Teises osas võrreldavast 21 alkohoolsest joogist olid 7 samas hinnaklassis nii Tallinnas kui Pärnus. 12 alkohoolset jooki olid Tallinnas kallimad ja 2 Pärnus kallimad. Tallinnas olid kallimad enamasti kallima hinnaklassi joogid. Odavama viina, õlle, siidri puhul hinnavaheid kahe linna vahel ei tuvastatud. Hinnavõrdluse tulemusena selgus, et aktsiisipoliitika mõju hindadele on suurem Harjumaal. Pärnumaa jaemüüjad on sunnitud osa maksukoormust enda kanda võtma, kuna Läti piiri lähedus ei võimalda alkohoolsete jookide hindu tõsta nii palju kui Harjumaal. Osa maksukoormusest enda kanda võttes hoiavad jaemüüjad alkohoolsete jookide turuhindu veidi madalamal kui Harjumaal.

Neljandaks viidi läbi intervjuud nelja jaemüüjaga ja analüüsiti nende hinnakujundamise strateegiaid ja Lätiga konkurentsipüsivuse püüdlusi. Intervjuudest selgus, et intervjuueeritavad väikeettevõtted on aktsiisimäärade tõstmisest tingitud hinnatõusu tõttu suhteliselt halvasti seisus ning iga aastaga hindade tõusu tõttu ostjate hulk väheneb. Eriti terav on ostjate vähesuse probleem piiriäärsetes küladest ja sealseid poode ähvardab sulgemise oht. Hindade kujundamine käib neil nii, et sisseostuhinnale lisatakse juurde 15-20% ning Läti hindadega nad enam konkureerida ei püüagi.

SUMMARY

Increase of the excise duty rates and the prices of alcoholic beverages has been an actual topic in Estonia over the past years. In 2017 the excise duty on beer was increased twice and thereby the beer price increased significantly for the final consumer. People have started to look for alternatives to the high alcohol prices in Estonia and one of the possibilities therefore is the cross-border trade in Latvia. With Latvia being so close to Estonia, it is not especially difficult to go shopping in Latvia. However, not only alcoholic beverages are bought in Latvia; when already going to Latvia other goods such as food and industrial products and fuel are purchased as well. Estonia fails to receive the taxes thereon – both value added tax and excise duty thus causing damage to the state budget of Estonia.

The research problem established was how alcohol excise duty affects the market prices of alcoholic beverages in the areas close to the border and further? The author wanted to establish whether and how do the prices differ in Pärnu County compared to Harju County and whether it is more difficult for the retailers in Pärnu County to increase the prices due to cross-border trade.

The objective of the thesis was to ascertain the effect of increased excise duty rates on the prices of alcoholic beverages in Pärnu County and Harju County.

Four research tasks were prepared for achieving the objective. First, it needed to be established which goods are subject to excise duty and which are the objectives of excise duty policy. Excise duty policy is implemented to raise revenue into the state treasury and to regulate and decrease the consumption of certain goods or services by increasing the excise duty rates. Increase of the excise duty rates makes the goods taxed with excise duty more expensive and therefore those will not be available to so many people. Excise duty is not applied to staple goods but to such goods the consumption of which is not indispensable and needs to be decreased due to its harmful effect either on the environment or health. The consumption of alcoholic beverages needs to be decreased due to the harmful effect of alcohol on one's health and one of the possibilities therefor is to increase the excise duty rates. Increase of the excise duty rates is accompanied by a number of threats – receipt of excise duty in the state budget is lower than expected, cross-border trade becomes more

active, illicit trafficking and increase of alcohol consumption instead of the expected decrease.

The second task was to give an overview of excise duty rates, changes therein and specifications in Estonia, Finland and Latvia within 2014-2018. It appeared that the lowest excise duty rates are in Latvia where taxation with excise duty is the simplest. Out of the three countries under observation, the highest excise duty rates and the strictest alcohol policy is in Finland. Low excise duty rates and cheaper alcoholic beverages as a result make Estonia and Latvia an attractive cross-border trade destination for Finland.

In the course of the third task the prices of alcoholic beverages in Pärnu County and Harju County were compared. Prices were compared in two parts, in the first part the prices in smaller shops were compared in Pärnu and Harju County and the sample of alcoholic beverages was smaller. In the second part the prices of major store chains in Pärnu and Tallinn were compared such as Rimi, Selver and Maxima, the sample of beverages was bigger as the assortment in the aforesaid stores is wider. In the first comparison of small shops it appeared that five out of the seven chosen beverages were more expensive in Pärnu County than in Harju County. The difference may be due to the fact that the shops chosen in Pärnu County are small and the alcohol quantities purchased into the shops are smaller than in Harju County shops which were mostly chain stores. In the second part 7 beverages out of the 21 compared alcoholic beverages were in the same price category both in Pärnu and Tallinn. 12 alcoholic beverages were more expensive in Tallinn and 2 were more expensive in Pärnu. Beverages of higher price category were mostly more expensive in Tallinn. In case of cheaper vodka, beer and cider no price difference was established between the two cities. As a result of the price comparison it appeared that the effect of excise duty policy on the prices is bigger in Harju County. Pärnu County retailers are forced to bear some of the tax burden as the closeness of the Latvian border does not enable to raise the prices of alcoholic beverages as much as in Harju County. By bearing some of the tax burden the retailers keep the prices of alcoholic beverages a bit lower than in Harju County.

Finally, interviews with four retailers were conducted, analysing their price formation strategies and attempts of keeping competition with Latvia. The interviews established that the small scale enterprises interviewed are in a relatively bad condition due to the increase

of excise duty rates, and the number of buyers keeps decreasing year by year due to the price increase. The problem of fewness of buyers is especially acute in villages close to the border and the shops therein are in threat of closing. The price formation is such that 15-20% is added to the acquisition price and they have given up competing with the Latvian prices.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Alkoholiseadus (2002) RT I, 09.01.2018, 6.

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadus (2002) RT I, 16.06.2017, 3.

Asplund, M., Friberg, R., Wilander, F., 2005. Demand and Distance: Evidence on Cross-Border Shopping, *Working Paper Series in Economics and Finance*, 587

Eesti Konjunkturiinstituut, 2017. *Alkoholi turg, tarbimine ja kahjud Eestis*. Aastaraamat.

European Commission, 1992. Council Directive 92/83/EEC [Võrgumaterjal]

Leitav: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0083:en:HTML)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0083:en:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0083:en:HTML)

[Kasutatud 20.03.2018]

European Commission, 1992. Council Directive 92/84/EEC [Võrgumaterjal]

Leitav: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0084:en:HTML)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0084:en:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0084:en:HTML)

[Kasutatud 20.03.2018]

European Commission, 2014. *Excise duty tables*. [Võrgumaterjal]

Leitav:

[https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp?FormPrincipal:](https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp?FormPrincipal:_idcl=FormPrincipal:libraryContainerList:pager&page=2&FormPrincipal_SUBMIT=1&org.apache.myfaces.trinidad.faces.STATE=DUMMY)

[_idcl=FormPrincipal:libraryContainerList:pager&page=2&FormPrincipal_SUBMIT=1&](https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp?FormPrincipal:_idcl=FormPrincipal:libraryContainerList:pager&page=2&FormPrincipal_SUBMIT=1&org.apache.myfaces.trinidad.faces.STATE=DUMMY)

[org.apache.myfaces.trinidad.faces.STATE=DUMMY](https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp?FormPrincipal:_idcl=FormPrincipal:libraryContainerList:pager&page=2&FormPrincipal_SUBMIT=1&org.apache.myfaces.trinidad.faces.STATE=DUMMY)

[Kasutatud 15.03.2018]

European Commission, 2015. *Excise duty tables*. [Võrgumaterjal]

Leitav:

[https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp?FormPrincipal:](https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp?FormPrincipal:_idcl=FormPrincipal:libraryContainerList:pager&page=2&FormPrincipal_SUBMIT=1&org.apache.myfaces.trinidad.faces.STATE=DUMMY)

[_idcl=FormPrincipal:libraryContainerList:pager&page=2&FormPrincipal_SUBMIT=1&](https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp?FormPrincipal:_idcl=FormPrincipal:libraryContainerList:pager&page=2&FormPrincipal_SUBMIT=1&org.apache.myfaces.trinidad.faces.STATE=DUMMY)

[org.apache.myfaces.trinidad.faces.STATE=DUMMY](https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp?FormPrincipal:_idcl=FormPrincipal:libraryContainerList:pager&page=2&FormPrincipal_SUBMIT=1&org.apache.myfaces.trinidad.faces.STATE=DUMMY)

[Kasutatud 15.03.2018]

European Commission, 2016. *Excise duty tables*. [Võrgumaterjal]

Leitav:

https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp?FormPrincipal:_idcl=FormPrincipal:libraryContainerList:pager&page=2&FormPrincipal_SUBMIT=1&org.apache.myfaces.trinidad.faces.STATE=DUMMY

[Kasutatud 15.03.2018]

European Commission, 2017. *Excise duty tables*. [Võrgumaterjal]

Leitav:

https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp?FormPrincipal:_idcl=FormPrincipal:libraryContainerList:pager&page=2&FormPrincipal_SUBMIT=1&org.apache.myfaces.trinidad.faces.STATE=DUMMY

[Kasutatud 15.03.2018]

European Commission, 2018. *Excise duty tables*. [Võrgumaterjal]

Leitav:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/excise_duties/alcoholic_beverages/rates/excise_duties-part_i_alcohol_en.pdf

[Kasutatud 15.03.2018]

Elling, T., Sisekaitseakadeemia. Õpiobjekt. [Võrgumaterjal]

Leitav: <http://stud.sisekaitse.ee/Elling/Maksususteem/aktsiisid.html>

[Kasutatud 14.03.2018]

James, R., Hines, Jr., 2007. Excise Taxes. *University of Michigan and NBER2*, pp. 1-10

Jesse, M., 2018 *E-kiri Triin Loops-Veste'le [E-kiri]* (12.03.2018)

Kirsimäe, K., 2017. *Alkoholiaktsiisi maksuintsidents piirikaubanduse tingimustes Eesti näitel. Lõputöö*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia

Klaos, K., 2018 *E-kiri Triin Loops-Veste'le [E-kiri]* (13.03.2018)

Koski, A., Sirén, R., Vuori, E., Poikolainen, K., 2007. Alcohol tax cuts and increase in alcohol-positive sudden deaths—a time-series intervention analysis, *Addiction*, 102(3), pp. 362-368

Lehis, L., 2007. Aktsiiside olemusest, ajaloost ja põhimõtetest. *EML ajakiri MaksuMaksja*. [Võrgumaterjal]

Leitav: <http://www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=588>
[Kasutatud 16.02.2018]

Liukonen, J., 2008. *Alkoholiaktsiisi poliitika ja alkoholituru korraldus Eestis. Lõputöö*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia

Maksu- ja Tolliamet, 2018. Kaupade kaasatoomine teisest Euroopa Liidu liikmesriigist. [Võrgumaterjal]

Leitav: <https://www.emta.ee/et/eraklient/reisimine-saadetised-umberasumine/kaupade-kaasatoomine-teisest-euroopa-liidu>
[Kasutatud 15.03.2018]

Maxima, 2018. Hinnavaatlus, Tallinn, Pärnu, 20.03.2018-24.03.2018

Pakendiaktsiisi seadus (1996) RT I, 16.06.2017, 21.

Pruul, K., 2017. Soomes tõuseb alkoholiaktsiis.

[Võrgumaterjal]

Leitav: <http://www.kaubandus.ee/uudised/2017/12/19/soomes-touseb-alkoholiaktsiis>
[Kasutatud 02.05.2018]

Pärtel, K., Tael-Öeren, M., Metsoja, A., 2017. Tervise Arengu Instituut. *Alkoholi tarvitamist, hoiakut ja kahjusid hindava üle-Eestilise uuringu raport*.

Rahandusministeerium, 2017. *Rahandusministeeriumi valitsemisala strateegiline arengukava 2018-2021*. [Võrgumaterjal] Leitav:

<https://www.rahandusministeerium.ee/et/ministeeriumi-tutvustus>
[Kasutatud 16.01.2018]

Rahandusministeerium, 2014. *2014. aasta kevadise majandusprognoosi seletuskiri.*
Majandusprognoos 2014, lk 38

Rahandusministeerium, 2015. *2015. aasta kevadise majandusprognoosi seletuskiri.*
Majandusprognoos 2015, lk 46

Rahandusministeerium, 2016. *2016. aasta kevadise majandusprognoosi seletuskiri.*
Majandusprognoos 2016, lk 46

Rahandusministeerium, 2017. *2017. aasta kevadise majandusprognoosi seletuskiri.*
Majandusprognoos 2017, lk 49

Selver, Maxima, Rimi, 2018. Hinnavaatlus, 20.03.2018 - 25.03.2018, Tallinn, Pärnu

Sotsiaalministeerium, 2008. *Rahvastiku Tervise Arengukava 2009-2020.* [Võrgumaterjal]
Leitav: http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Tervis/2012_rta_pohitekst_ok_5.pdf
[Kasutatud 16.01.2018]

Teedla, K., 2015. *Alkoholiaktsiisi piiriülesed mõjud Eesti ja Soome näitel. Lõputöö.*
Tallinn: Sisekaitseakadeemia

Trasberg, V., 2015. Alcohol excise duties in the European Union, *Discussions on Estonian Economic Policy*, pp. 108-123

Wright, A., Smith K.E. & Hellowell M., 2017. Policy lessons from health taxes: a systematic review of empirical studies, *BMC Public Health*, 17(583), pp. 1-14

Österberg, E., 2011. Alcohol tax changes and the use of alcohol in Europe. *Drug & Alcohol Review*, 30(2), pp. 124-129

Lisa 1. Alkoholi klassifitseerimine

- 1) Õlu on üle 0,5 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega toode, mille KNi esimesed neli numbrit on 2203, ning toode, mis on õlle ja ühe või mitme mittealkohoolse joogi segu ja mille KNi esimesed neli numbrit on 2206.
- 2) Vein on viinamarjadest toodetud:
 - a) ainult kääritamise teel saadud üle 1,2 mahuprotsendilise kuni 15 (kaasa arvatud) mahuprotsendilise etanoolisisaldusega toode, mille KNi esimesed neli numbrit on 2204 või 2205 (välja arvatud vahutav vein);
- 3) ainult kääritamise teel ilma rikastamata saadud üle 15 mahuprotsendilise kuni 18 (kaasa arvatud) mahuprotsendilise etanoolisisaldusega toode, mille KNi esimesed neli numbrit on 2204 või 2205 (välja arvatud vahutav vein);
- 4) ainult kääritamise teel saadud üle 1,2 mahuprotsendilise kuni 15 (kaasa arvatud) mahuprotsendilise etanoolisisaldusega vahutav vein, mille KNi esimesed neli numbrit on 2205 või mille KNi esimesed kuus numbrit on 2204 10 või mille KNi kaheksa numbrit on 2204 21 10 või 2204 29 10.
- 5) Kääritatud jook on õllest ja veinist erinev:
 - a) üle 1,2 mahuprotsendilise kuni 10 (kaasa arvatud) mahuprotsendilise etanoolisisaldusega toode, mille KNi esimesed neli numbrit on 2204, 2205 või 2206;
 - b) ainult kääritamise teel saadud üle 10 mahuprotsendilise kuni 15 (kaasa arvatud) mahuprotsendilise etanoolisisaldusega toode, mille KNi esimesed neli numbrit on 2204, 2205 või 2206;
 - c) üle 1,2 mahuprotsendilise kuni 13 (kaasa arvatud) mahuprotsendilise etanoolisisaldusega vahutav toode või ainult kääritamise teel saadud üle 13 mahuprotsendilise kuni 15 (kaasa arvatud) mahuprotsendilise etanoolisisaldusega vahutav toode, mille KNi esimesed neli numbrit on 2205 või mille KNi esimesed kuus numbrit on 2204 10 või mille KNi kaheksa numbrit on 2206 00 31, 2206 00 39 või 2204 21 10.
- 6) Vahetoode on toode, mille etanoolisisaldus on üle 1,2 mahuprotsendi kuni 22 (kaasa arvatud) mahuprotsenti ja mille KNi esimesed neli numbrit on 2204, 2205 või 2206.
- 7) Muu alkohol on toode, mille etanoolisisaldus:

- a) on üle 1,2 mahuprotsendi ja mille KNi esimesed neli numbrit on 2207 või 2208;
 - b) on üle 22 mahuprotsendi ja mille KNi esimesed neli numbrit on 2204, 2205 või 2206;
 - c) on üle 1,2 mahuprotsendi ja mis on toit toiduseaduse mõistes ning sisaldab käesoleva lõike punktis 1 või 2 nimetatud toodet, kuid ei kuulu nendes punktides nimetatud KNi esimesse nelja numbrisse.
- 8) Piiritus käesoleva on muu alkoholi hulka kuuluv toode, mis on saadud sünteesimisel või kääritatud meski destilleerimisel või rektifitseerimisel.
- 9) Vahutavaks loetakse kääritatud jook, mille KNi kaheksa numbrit on 2206 00 31 või 2206 00 39, ning vein ja kääritatud jook, mille rõhk süsinikdioksiidi sisalduse tõttu on 0,3 megapaskalit või rohkem mõõdetuna temperatuuril 20 °C või mis on villitud pudelisse, mis on suletud seenekujulise korgiga, mida hoiab paigal mis tahes kinnitusvahend. (Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadus, 2002)

Lisa 2. Intervjuud

Intervjuu nr. 1

Milline on teie suhtumine valitsuse aktsiisipoliitikasse üldiselt?

No jah, valitsuse aktsiisipoliitika on minu arvates meile väga eluvõõras. Et käive ju väheneb, järelikult laekub ka vähem makse – nii aktsiisi kui ka käibemaksu. Ja nii ongi. Meie ju seda aktsiisi siin ei tee, nemad seal ju panevad, aga ma just nagu mõtlen, et see aktsiisipoliitika läks nüüd kui lätlased tegid oma selle odava alkopoe. 2016 mai avati esimene alkopood Lätis ja juba tollel suvel me juba tundsimine. Ma iga aasta siin 22 juuni – on minul jaanituli ja 23 on meil siis külaplatsi peal jaanituli. Kaks päeva järjest on ja muidugi rahvast on murdu. Ja sealt nagu algas ikka esimene meie siukene teenimine suvel, selline väheke suurem teenimine, aga vat too suvi oli juba... me koristasime siin - puhta Läti tühjad kohvrid, kõik jäeti siia maha ja juba siis tuldi kõik oma joogiga. Meil oli tasuta pidu ja kõik tulid, kust kaarest tahtsid. Sealt juba esimesest suvest oli näha.

Kuidas hindate valitsuse plaani määrade tõstmisega vähendada alkoholi tarbimist ja tuua tulu aktsiisimaksude näol riigikassasse juurde? Et kas ta täidab oma eesmärgi – see plaan?

Mis meil on.. Alkoholi tarbimine ei vähene vaid suureneb, ainult Läti riigikassa saab tulusid juurde ja meie selle aktsiisimäärade tõstmisega ei vähene tarbimine. Inimesed joovad veel rohkem kui nad enne jõid. Ja tegelikult nii ongi, nad ei osta seda pudelit, nad ostavad kohvritega. Nii paljud on rääkinud, et nad ostavad niikuinii ja kodus on olemas ja see juba paneb rohkem jooma, mitte vähem jooma.

Kas peate mõistlikuks Rahandusministeeriumi Arengukava kohaselt tõsta alkoholi aktsiisimäärasid keskmise palga kasvamise tempos? Kas see on piisav või on liiga kiire tempo?

Mis seost on üldse keskmisel palgal ja aktsiisimääradel? Ja kes meist siin maal keskmist palka näinud on? Tegelikult on ka nii, et mitte keegi. Keskmise palk, jumal ma isegi ei tea kui suur ta on, vist üle tuhande euro või mis. Seda saavad ainult need suured linnasaksad. Meie ju siin täpselt elame ja töötame nii, et suudame ära elada. Ja seda enam, et me oleme piirilähedased ja kannatame veel rohkem.

Kui palju on alkohoolsete jookide hindasid muutnud aktsiisimäärade tõstmine 2014. aastast?

No vat seda ma nüüd täpselt ei oskagi öelda. Tähendab, et iga aktsiisitõus on tõstnud alkoholi hinda, see on selge. Minul ei ole olnud võimalik varusid soetada enne hinnatõusu, sest iga kord väheneb ka alkoholiostjate hulk ja mujalt saab odavamalt.

Kuidas on aktsiisimäärade tõstmine mõjutanud teie kaupluse käivet aastatel 2014-2018?

Ta on mõjutanud jah, aktsiisimäärade tõstmine on alkoholimüüki vähendanud mitu korda. Õnneks ei ole minu kauplus orienteeritud vaid alkoholi müügile, vaid meil on pagari pool ka. Meil on alkohol ja samas ka muud kaubad. Kes läheb Lätti, ostab söögi ka tegelikult sealt, ka alkoholi, igasugused ehitusmaterjalid ja kütus.

Kas alkoholi müügi käibe muutumine on kaasa toonud ka muu kauba (tööstuskaup, toidukaup) müügitulu muutused või need ei mõjuta teineteist?

Jah, on ikka vähenenud ka muu kauba läbimüük, sest ongi nii, et Lätist tuuakse ka toidukaupa koos alkoholiga ja autokütusega. Nii ongi – need käivad kõik käsikäes.

Kuidas ja mille järgi panete paika alkoholsete jookide hinnad? Hinnakujundamise strateegiad?

Meil on oma kindel juurdehindlus nagu ka teistel kaupadel – keskmiselt läbi 20% sisseostuhinnast. Ma olen lihtsalt ära jätnud need 1-2 sendised lõpud ja olen nagu ümardanud.

Millised alkoholsete jookide grupid on hinnatõusust enim mõjutatud?

Viin ja õlu. Need on väga kalliks muutunud. Noh meil olid need kõrid ja mustad lambad nagu igas külas. On kindel õllemark ja viinamark. Viinadest kõikse odavam – Tuletorni viin on 7,6 eurot, õlledest Tasuja õlu 2 liitrine, maksab 4,9 eurot. Seal (Lätis) muidugi neid sorte ei ole, seal on omad õlled. Jah, ikka väga palju ikka mõjutab.

Kas Pärnumaa jaemüüjad on piirikaubanduse tõttu Lätiga rohkem survestatud kui näiteks Harjumaal? Või ei ole siin asukohal erilist vahet?

Ma arvan ikka, et on. Pärnakad käivad niikuinii Lätis ja igast ilmakaarest. Meil käivad siit isegi bussidega soomlased, et mul sel reedel tuleb jälle üks buss (bussiekskursioon) siia poole. Siin teevad kohvipausi: saiake ja kohvi. Sel reedel 21 inimest. Juba möödunud kevadel hakkas.. Suvel saab väljas istuda. 40-51 inimest – terve suur bussitais, kohvipaus ja edasi. Ekskursiooni käigus vaatavad siin vaatamisväärsusi ja neil on vist juba diil taga SuperAlkoga, nii et lähevadki sinna. Mul on ju kuni suvest saati praktiliselt siia maani ikka käinud nad niimoodi. Sel aastal tuleb vist teine grupp ja eelmisel nädalal käis üks kuueliikmeline grupp. Estonia spaa giididel on juba sealt grupid ja tahavad nagu siit läbi tulla, teevad väikese kohvipausi ning tahavad ka natukene toetada väikeettevõtlust maal. Mis ta siin on – 2,5 eurot nägu, aga no abiks seegi. Praegusel ajal on tõesti abiks seegi.

Aga just need hinnad? Kas te arvate, et siin piiri lähedal tuleb neid pigem hoida madalamal?

Ma arvan, et seal Harjumaal ei ole vast nii hull, ikka ostetakse. See on ikkagi nii juhuse asi, et sõber aitab sõpra. Kas tahad ma toon sulle. Meil on siin ikka, et kellel on ikka mingid suured pidustused ja värgid, siis ikka minnakse sinna ja tuuakse. Tähendab, minul isiklikult selle aktsiisi tõstmisega probleemi ei ole. Mina ei kannata sellepärast. Mina jõuan selle pudel veini või šampust siit küll vahel harva osta. Sünnipäevadel ja nii ikka käivad seal (Lätis). Aga siit kaugemal ikka olude sunnil ostavad Eestist- oma kalleid konjakeid ja asju.

Kuidas püüate Läti hindadega konkurentsist püsida? Kas see üldse on võimalik?

Ega ei püüagi, üldsegi. Kui Eesti riik on sellise poliitika paika pannud, siis ei ole siin mingit konkurentsivõimalust. Ma isegi ei kujutaks ette kui meie riik enam ei tõstaks, aga kui Lätis on ikkagi odavam, siis nad (rahvas) ikkagi lähevad sinna. *Tarbija käitumist on väga raske tagasi pöörata, muuta?* Seda, mis praegu on, on tõesti väga raske muuta. Hinnatase peab sama olema siis, nagu enne oli.

Kes aktsiiside tõstmisest kõige rohkem kaotab?

Loomulikult kogu Eesti rahvas. Kõigepealt piirilähedased kogukonnad ja kõige lõpuks riigieelarve.

Kas teie arvates Eesti alkoholitootjad pigem võidavad või kaotavad sellest?

Meie alkoholitootjatel on ükskõik, kas nad müüvad oma toodangut siin või sealpool piiri. Aga nagu ma olen kuulnud, siis A Le Coq on ju ka koondanud oma töölisi, kuna siin Eestis ei osteta enam nii palju. Ma ei kujuta ette, kuidas nad saavad Lähti teha või mis diil neil seal on või ma ei tea. Meil enne oli ka üks hulгимүүги firma Helter, kust me tellisime alkoholi ja muud kaupa ka. Nüüd sügisest see kadus ära, läks Rakverre ja selle omanik ongi SuperAlko tegelane seal Lätis. Need ongi kõik omavahel kuidagi seotud, kes pumba ees, need teenivad.

Kuidas oleks teie arvates seda tekkinud olukorda veel võimalik kuidagi muuta?

Tagasi pöörata enam midagi ei saa. Nagu öeldud, kahju on juba tehtud. Asi ei ole ainult alkoholis, suurem kahju on selles, et meie veoauto firmad tangivad Lätis, meie inimesed toovad ehitusmaterjale Lätist, lisaks muud kaubad – see tee on juba selge ja seda muuta enam ei saa. Valitsus on ise valesti käitunud, inimesed on tagedaks aetud ja nüüd nad näitavad oma rahulolematust Eesti aktsiisipoliitika vastu. See 24. veebruari üritus (Eesti maksud Lähti) oli ju puhtalt selle vastu. Mina ei oleks muidugi ühinenud selle aktsiooniga, minu jaoks ikkagi oli Eesti Vabariigi sünnipäev tähtsam. Me ju õhtul istusime teleka ees ja vaatasime ilusti telekat. Muidugi ma nägin ka Jõulumäele kaupa viies, et kust tulid no ngu

mingi Balti keti moodi asi autode näol – maksud sõidavad, kõik lipud. Nojaa, see eesmärk oli rohkem protest, aga sellest ei ole meil kasu. *Siis võib-olla olekski mõistlik, kui aktsiisimäärad vähemalt naaberriikides oleks sarnased?* Just täpselt sarnased.

Lõputöö eesmärgiks ongi uurida, kui suured need hinnavahed on Pärnumaal ja Harjumaal. Ma ei tea, võib olla need suured ekstra alkopoed panevad rohkem juurde. Kui mõnda võrrelda, Laua viin minul on 8,6 ja Lätis on see poole odavam, 4 millegagi. Ma ei tea kuidas siis ühed saavad ja teised ei saa. Kuidas seda aktsiisi määratakse, kes selle protsendi paneb, kui suure nad panevad. No muidugi valitsus on seal ees. Et ise ma mõtlen, et võiksite minna alkopoodidesse ka hindu võrdlema. *Mind Läti hinnad nii väga ei huvitagi selle töö raames, vaid just piiriäärsed poed.* Ikla läks kinni, järgmine on Treimani ja nemad on ka nii noateral. Meil lähim nii-öelda supermarket on Häädemeeste Konsum. Suuremad poed saavad teha igasugu sooduspakkumisi, minul küll seda võimalust ei ole, ma niigi võtan kastiga leba-saia tellime, meil on summa ette antud mingi 20 eurot, alla selle ei või võtta. Sama on tegelikult A Le Coqil ja Saku Õlletehasel, nendel on liitrid ette antud, et nii palju liitreid pead võtma. Kas võtad siis õlut või vett ja teinekord ajadki veega summa lihtsalt täis. Meil siin maal on tõsine mängimine. Mina ju ka annan ju tööd, mul on müüjad ja pagarid, suvel on rohkem ja talvel on kaks müüjat ja raamatupidaja ja ise. Ma olen ju ka FIE, aga kõik imestavad, et kuidas ma suudan ja kuidas mina olen siin veel ellu jäänud. Ma ei tea ise ka. Läti piir on ju mingi 15 km. Buss meil ju käib sinna Ikla Kantiini ja keerab seal ringi. 10-15 minutit ja vähe väledamate jalgadega jõuavad Lätis alkopoes ära käia. Ikka käiakse seal ja tuuakse. Eks inimene ikka vaatab kust odavamalt saab. Meil nüüd tänu sellele pagarile on elu sees. Igal hommikul on soojad saiad ja ehitusmehed käivad siis siit ostmas, mujal siin eriti süüa ei saa lõuna ajal. Hommikuti on siin nagu küla keskus, kus siis inimesed käivad koos ja kes siis oma päevaplaane paika panevad ja ajavad siin niisama juttu ja tõesti räägivad, et jumal kui see koht ka ära peaks kaduma, siis pole inimestel enam midagi.

Intervjuu nr. 2

Milline on teie suhtumine valitsuse aktsiisipoliitikasse üldiselt?

Väga halb. Ma ise lootsin ja mõtlesin, et no et tõesti kannatab ära aasta lõpuni, et siis nad näevad, et missugune mütakas neil tuleb sealt. Et kui ma nüüd veel vaatasin, et jaanuar ja et nad veel tõstavad ja aru pähe ei tule. Neil on ikka nii head eksperdid nagu siin Ratas ütleb, et nad usaldavad oma eksperte. Ja ega ausalt öeldes ei ole kunagi varem hinge kriipinud nii nagu praegu. Meil siin niikuinii läheb kõik kolinal kokku, iga kuuga mõtled,

kas üldse veab kevadeni välja. Meil on siin tavaliselt nii, et suvel on okei kõik – rahvast hästi palju, koht on ilus, puhkajaid käib ja pakun ise ka majutust siin. Ja esimene asi nüüd kui eelmisel suvel inimesed tulid, siis oli kohe nii, et kotid toodi ära, siis toodi ühesõnaga plokkidega toodi neid jooke. Mul on sellised suured korvid taara jaoks, et siin joodi ühe seltskonnaga ööpäevaga ära ja see on kõik prügikastikaup. Lõpuks ma hakkasin kokku lööma, üks tark ütles ka, et löö kokku ja saad pisutki sealt metalli. Mul viimata alles. Aga see selleks. Kui seda värki vaatad, siis hakkad ära harjuma. Õlledel saavad ajad täis, tood natukese kaupa. Meil siin külas ei ole enam neid bombamehi (joodikuid). Ja need, kes seda viisakamat õlut joovad, toovad kõik ju sealt (Lätist). Ühesõnaga kes võtab kuuspaki ja kes võtab 24 tükki. Konkureerida ei anna mitte kuidagi moodi. Isegi ma olen vaadanud, et me müüme isegi odavamalt asju kui seal. Inimesed ei tea, siin üks naisterahvas ütles, et ma ikka lähen võtan oma Somersby sealt. Ma ütlesin talle, et kuule, mul on ju 10 senti odavam kui seal ja tema küsis, et on ka vä. Reklaam on ju nii kõva, et seal on kõik odavam.

Kuidas hindate valitsuse plaani määrade tõstmisega vähendada alkoholi tarbimist ja tuua tulu aktsiisimaksude näol riigikassasse juurde? Et kas ta täidab oma eesmärgi – see plaan?

Ei, no kust see tulu tuleb? See on ju näha igal pool, see vanker oli üleval esimene aasta kui siin oli, mis võeti siin kohe mõne kuu pärast maha, sest seal oli juba minu meelest 30 miljonit ees, mis oli juba saamata seda tulu enne seda kui see suur pood üldse lahti tehti. Et see oli kõigepealt Alko1000 seal. *Alkoholi tarbimist see plaan ei vähenda?* Absoluutselt mitte. Tegelikult mul läheb meel nii mõruks, et ma käin kuus võib olla paar korda seal. Tellimusi ikka tuleb, et too mulle seda ja teist ja kolmandat. Kui ma lähen ja näen, missugune möll seal on.. Ükskord tahtsin gaasi osta vanematele ja naised ütlesid, et mine osta sealt (Lätist). Esiteks ei olnud seal üldse parkimiskohtagi. See oli vist detsembrikuus. Ja terve detsember oli nii. Ma tunnen neid naisi, kes seal (Läti alkoholi poes) töötavad. Viis kassat päeval töötavad kogu aeg ja järjekord on taga. Ma ise kaldun arvama, et nad müüvad ühel heal päeval seal isegi rohkem ära kui terve Eesti. Kui neid koguseid vaadata ja meil siin üks vanahärra andis lehte ka intervjuu. Tema ei saanud alguses üldse arugi, mis lahti läks. Autod muudkui sõidavad ja siis sai teada, et oi viinapood tehti. See avati 2016 mais. Nagu lätlased ka ütlevad, et neil peal seal olema ka mingi huvi olema, nendel kes seda aktsiisi tõstavad. Räägivad ainult need käputäis ja sotsid ja keskerakond hauguvad natukene kaasa. Aga seal Lätis ju ka ütlevad, et see huvi on kellelgi isiklik. Sellepärast, et valimised on tulemas. Miks hakati ehitama mõlemat poodi suuremaks enne aktsiisitõusu? Üks eitas üle poole suuremaks. Ma ei tea, ma olen ettevõtja ja kui mul oleks asi nii kahtlane, et kas

nüüd ja mis aastaga siin nüüd toimub, kas tõstetakse või lastakse alla nagu siin vahepeal jutt oli. Košmaar.

Kas peate mõistlikuks Rahandusministeeriumi Arengukava kohaselt tõsta alkoholi aktsiisimäärasid keskmise palga kasvamise tempos?

Kui nad veel tõsta tahavad ja veel aru ei ole saanud, siis kindlasti kunagi saavad aru.. See valitsus kindlasti määrasid alla ei lase jah, aga kõige suurem mure ongi see, et kas me järgmise valitsuseni peamegi siin maakauplustes vastu üldse. See on küll selline, et kui mul poleks majutust, mahepõllumajandust, iluteenuste värki ja siit sealt veel, millega me tegeleme kõik.

Ainult selle poega ära ei ela? Absoluutselt.

Kui palju alkoholsete jookide hinnad on muutunud 2014. aastast alates? Päris palju?

Meie müüsimise siin ja praegugi veel on alles selliseid eelmise aktsiisiga jooke. Ja ma ei räägi nüüd sellest, mis praegu tõusis, vaid sellest, mis me siin suures mahus kokku ostsime. Hulgimüüjad veel müüsid tükk aega tagant järgi. Noh see on veel sellest, et see suur kokkuost veel toimus. Sellest siis see aktsiis veel laekus natukene. Enne seda suurt tõusu siis väga palju osteti kokku ja ma isegi ostsin ja mõtlesin, et kas ma üldse müün ära enne säilivusaja kukkumist.

Kuidas on aktsiisimäärade tõstmine mõjutanud teie kaupluse käivet aastatel 2014-2018?

Praegu ma vaatasin, et kõige kehvema talve käive on praegu meil nagu kahe poe peale kokku.. me oleme üle 20 aasta siin kohas tegutsenud ja teises kohas oleme tegutsenud 5 aastat. Kahe poega on nüüd sama väike käive nagu meil kunagi ainult siin on olnud ühe poega. *Poole väiksem siis?* Mhmm.

Kas alkoholimüügi käibe muutumine on kaasa toonud ka muu kauba (toidukaup, tööstuskaup müügikäive muutumise? Ja ja, otse loomulikult. Siin see tsikibriki, mis nad nüüd selle või hinnaga siin vahepeal tegid, et võid ei ole ja selline tsirkus tegelt. Eestlane müüs seal sellise hinnaga, et ma ei ole näinudki.. Alma ja Tere võid, väike lätikeelne kiri peal ja müüvad. Mine ja osta. Soomes ja Lätis on toiduained odavamad juba kui Eestis. Ma saan aru, et nad tahavad turgu ja ennast sisse süüa. Kui kohe kallist hinda küsida, siis ei osteta. Leedukas tõi kohe igasuguseid Leedu võisid, Itaalia võisid - kõik olid 80 senti/200g. *Kuidas ja mille järgi alkoholsete jookide hinnad paika saavad? Millised on hinnakujundamise strateegiad?*

Meil on nii, et varem oli ikka juurdehindlus 25% vähemalt, oleneb kust kätte saime soodukaga. Nüüd vaatad, et 15-20%. Katsume natukenegi katsume hoida, sest muidu hind läheb ju nii kalliks, et see on muuseumikaubaks. See Tuletorni viin, need maamehed siin,

kellel ei ole võib olla transporti, võtab siit. Kes siin on veel järgi jäänud, kes saab toetust, pensionit ja kellel on väike töökoht kuskil.

Milliste alkohoolsete jookide grupid on hinnatõusust enim mõjutatud?

No õlle hind ja veinid on meil küllaltki seisukaup. Kusjuures vein on ju Kanpolis 20-50 senti odavamad kui seal. Pärnus naised joovad mingit Gini, mis piiril maksab 32 eurot ja teises kohas 29,99. Rimi siin tegi soodukaid 27 millegagi. Naised siis ütlesid, et ära too sealt Lätist meile. Novembris käisin Valmieras hulгимүүкides ja mõtlesin, et seal on odavam, et kui see piima ja või hinnad hakkasid tõusma. Lähen vaatan siis sealt, teen koostööd ja toon siis sealt midagi odavamalt, aga ei leidnud sealt mitte midagi. *Kuidas kange alkohol?* Laua viin maksab seal piiril 4,4 eurot ja meil siin väikese protsendiga 7,8 eurot. Ja need suured bombad, maameeste joogid, kahe liitrised. Seal vist maksid isegi 1,6 ja meil maksab siis 4,4 eurot. Saab sama raha eest üle kahe õlle sealt kätte. Lätlastel on kangem ka, meil vist läks see 8 voli 7 peale.

Mis te arvate, kas Pärnumaa jaemüüjad on Läti piiri läheduse tõttu rohkem survestatud kui näiteks Harjumaa?

Kindlasti. Meie keti omanik ütleb ka, et see, mis on piirile lähemal, on ikka palju rohkem mõjutatud kui kaugemad. Isegi Kilingi-Nõmme naised ütlevad, et sealt ikka ostetakse. Et kellel seda raha vähem on, ei sõida Lätti iga pudeli järele. Siin on ka sellist kontingenti, kes võtab selle ühe pudeli ära. Ma ei ole varem sellist liiklust siin näinud, sõelutakse kogu aeg. Need autod, mis siin Läti poolt tulevad, nendel on kõigil tagumikud vastu maad. Tulevad ka naisterahvad kahekesi ja mahutavad sinna autosse laeni õllekaste.

Kuidas püüate? Või kas üldse püüate Läti hindadega konkurentsisis püsida? Ei, ei! Me peame siis kõik alla oma hinna müüma, kui me tahame üldse konkurentsisis püsida. Ja ma mõtlen seda, et ega inimene väga palju ei teagi.. Üks ütles, et too Törley šampust sealt, tal tuli juubel. Ma ütlesin, et kuule, mine osta Kanpolist, seal on hind 3,69. Ja Lätis on 3,99. *Ongi mingid kindlad grupid, mis on seal odavamad?* Õlu kindlasti hästi palju. Kõige odavam õlu on vist seal 49 senti. Ise õlut ei joo, aga ma tean, et siin üks tellib seda Saksa oma.

Kes kaotab kõige rohkem aktsiiside tõstmisest?

Riik ja rahvas ikka. Selle 30 või 50 miljoni eest kui palju teed saaks ehitada ja kui palju surmasid jääks sealt tulemata.

Aga alkoholitootjad? Kas nemad siis pigem võidavad või kaotavad sellest aktsiiside tõstmisest? Tootjatel turgu ju nagu on. A Le Coq on ju väga nutikalt teinud ja Saku ka oma kohvrile pannud, et lähen üle piiri.

Kuidas oleks veel võimalik teie arvates seda olukorda muuta?

Ma arvan, et ikka valitsuse vahetusega. Ossinovski ainult naerab selle jutu peale ja ütleb, et kõik on okei. Inimeste tervised ja nagu üks julges seal „Suud puhtaks“ piiksuda natuke, et kaks või kolm inimest on juba vähem surnud kui eelmisel aastal. Pisut oleks vaja alla lasta nagu Helmed ütlesid. Üks kraanajuht rääkis, et tal vahepeal tööd ei olnud, siis vedas Soome alkoholi. Kahe nädalaga üle 2,5 tuhande. Ütles, et kraana peal ei teeni ka nii palju. Soomlased ise ka tulevad sinna Viiking paasse ja neil buss käib üle päeva Lätti ja tagasi. Siin vahepeal käis Tallinnast ka see buss, aga see vist lõpetas käimise ära. Päris nagu reisibuss oli. Väga keerulised ajad jah. Häädemeestel üks müüja rääkis, et oli 5 minutit oodanud, et saaks maanteele keerata, hommikul kell 8 juba väikesed autod sõitsid Läti poole. Suremus on kindlasti sellepärast ka väiksem, et enne joodi seda piirituse õlut või mis ta oli, seda suurt bombat. Nüüd on nagu see korralik õlu odavam seal ja ma arvan, et see ei tapa nii palju.

Intervjuu nr. 3

Milline on teie suhtumine valitsuse aktsiisipoliitikasse üldiselt?

Mina kui poepidaja ja lihtsalt kodanik, arvan et see on jama. Eesti on väike riik ja ei saa endale lubada alkoholiaktsiisi ja käibemaksu laekumistest loobumist. Eestlased hakkavad siis lihtsalt Lätist jooke tooma, muud midagi. See aktsiisipoliitika tähendab suures plaanis seda, et tõstame lihtsalt raha ühest taskust teise, kuna väljastpoolt riiki raha enam ei tule.

Kuidas hindate valitsuse plaani määrade tõstmisega vähendada alkoholi tarbimist ja tuua tulu aktsiisimaksude näol riigikassasse juurde?

See plaan on läbi kukkunud, kuna see odav alkohol, mida nüüd suuremates kogustes kokku osta, ei ole kaugel. Läti on ju nii lähedal isegi meile siin Harjumaal. Kes tahab, see saab igal juhul endale odavamalt joogi Lätist tuua, kõigil ju tuttavad käivad ja siis saab lasta tuua endale. Kui Lätist alkohol osta ja tarbida Eestis, siis see tähendab ka ühtlasi seda, et selle võrra jääb ka riigikassasse raha tulemata.

Kas peate mõistlikuks Rahandusministeeriumi Arengukava kohaselt tõsta alkoholi aktsiisimäärasid keskmise palga kasvamise tempos?

See pole kohe üldse mitte mõistlik. See on lausa kõike muud kui mõistlik. Esiteks on Eestis väga paigast ära see keskmise palga arvestamine. See on väga Tallinna ja Harjumaa põhine ja mulle tundub, et numbrid kirjutatakse suuremaks kui need reaalselt on. Elu on liiga kallis ja kogu see süsteem töötab valesti. Tuleks kogu see Arengukava üle vaadata ja kardinaalsed muutused sisse viia.

Kui palju alkoholsete jookide hinnad on muutunud 2014. aastast alates?

Palju! Täpseid numbreid ei oska peast nüüd kohe öelda, aga palju kohe kindlasti.

Kuidas on aktsiisimäärade tõstmine mõjutanud teie kaupluse käivet aastatel 2014-2018?

Ikka on mõjutanud. Eriti viimase paari aasta jooksul. Varem on alkoholimüügist saadud tulu olnud märkimisväärne, viimaste aastatega on alkoholi müügikäive päris kokku kuivanud.

Kas alkoholimüügi käibe muutumine on kaasa toonud ka muu kauba (toidukaup, tööstuskaup müügikäive muutumise?)

Eks ta ikka mõjutab. Kui inimene Läti alkoholi järgi läheb, siis ta toob sealt kaasa ka teisi kaupu, mis on odavamad kui meil siin. Eriti tuakse ju kütust ja need kes Läti piiri ääres elavad, on veel eriti heas seisus. Nemad saavad ju kõik asjad sealt Lätist tuua. Miks peaks siit kallimalt ostma kui seal on odavam?!

Kuidas ja mille järgi alkoholsete jookide hinnad paika saavad? Millised on hinnakujundamise strateegiad?

Lisame sisseostuhinnale oma tavapärase juurdehindluse. Praegu on see umbes 15-20%, rohkem ei saa kuidagi. Kunagi sai ikka osadele asjadele ka 30% juurde pandud, aga enam ei tuleks selline asi kõne allagi. Loomulikult jälgime ka konkurentide tegemisi ja hindu. Muud moodi ei saakski.

Milliste alkoholsete jookide grupid on hinnatõusust enim mõjutatud?

Enim kannatavad õlu ja viin. Veel ka siider, gin ja rumm. Kuna õlu ja viin on ostetavamad alkoholi grupid, siis põhiliselt just need. Õlle hind on ju meil poole kallim kui Lätis.

Mis te arvate, kas Pärnumaa jaemüüjad on Läti piiri läheduse tõttu rohkem survestatud kui näiteks Harjumaa?

Kindlasti on. Imestan, et Läti piiri lähedal üldse poepidamine veel võimalik on. Samas ei ole meil siin Harjumaal ka kerge, konkurents on kõva ja kõik püüavad kuidagi ellu jääda.

Kas ja kuidas püüate Läti hindadega konkurentsist püsida?

Ei püüagi. See on sõda, mida võita ei ole võimalik. Me ei saaks kunagi endale selliseid hindasid lubada nagu Läti.

Kes aktsiisitõusust enim kaotab?

Kõige suuremaks kaotajaks on riik, ehk siis rahvas. Selline armutu aktsiisipoliitika ei tule kellelegi kasuks. Välja arvatud siis Läti, kes on kindlasti asjade seisuga väga rahul.

Kas Eesti alkoholitootjad pigem kaotavad või võidavad sellest olukorrast?

Ma usun, et neil ei ole vahet. Nemad saavad oma kaubast lahti ikka. Ekspordivad seda lihtsalt rohkem Läti. Eesti riik on see, kes sellest kaotab.

Kuidas oleks veel võimalik teie arvates seda olukorda muuta?

Usun, et seda olukorda on veel võimalik muuta järgmiste valimistega. Loodan siiralt, et Eesti rahvas järgmisel korral valima minnes kõike seda mäletab. Mina igatahes mäletan.

Intervjuu nr. 4

Milline on teie suhtumine valitsuse aktsiisipoliitikasse üldiselt?

Valitsuse aktsiisipoliitika on minu arvates täiesti läbimõtlemta. Valitsus näeb ju ise ka, millised tagajärjel sellisel poliitikal on, kuid tundub, et nad ei kavatsegi midagi muuta. Sellise poliitika tõttu kaotab ju Eesti riigi eelarve, väga suures mahus jäävad aktsiisid laekumata ja need laekuvad Läti eelarvesse.

Kuidas hindate valitsuse plaani määrade tõstmisega vähendada alkoholi tarbimist ja tuua tulu aktsiisimaksude näol riigikassasse juurde? Kas see täidab oma eesmärgi?

Kindlasti ei täida see plaan oma eesmärgi, kuna tulud riigikassasse ju hoopis vähenevad, mitte ei suurene. Ostetakse ju vähem ja mismoodi siis peaks see vähem ostmine riigikassat täitma? Aktsiiside suurendamisega laekuvad summad ei saa eelarvet suurendada, kuna Eestist ostetava alkoholi kogused ju hoopis vähenevad. Isegi soomlased ei käi meilt enam nii palju ostmas. Nad eelistavad ka Lätit. Tallinnast Lätti minna kambaga ei ole ju eriti suur kulu ja jällegi jääb Eestil tulu saamata aktsiiside näol ning ka käibemaksu näol.

Kas peate mõistlikuks Rahandusministeeriumi Arengukava kohaselt tõsta alkoholi aktsiisimäärasid keskmise palga kasvamise tempos? Kas see on piisav, tuleks tempot maha võtta või mõneks ajaks üldse määrade tõstmised ära jätta?

Ei pea mõistlikuks. Iga valitsus peab ju jätkusuutlikkuse nimel tegema ratsionaalseid otsuseid. Siililegi selge, et sellises tempos aktsiisimäärade tõstmine on liiga järsk ja ei ole mõistlik. Määrasid tuleks hoopis langetada, aga vaevalt seda tehakse. Võib olla päästaks ka see, kui määrasid mõnda aega ei tõstetaks.

Kui palju on alkoholsete jookide hindasid muutnud aktsiisimäärade tõstmine 2014. aastast?

Väga palju. Näiteks poole liitriise õlle võis mõnda aega tagasi poest kätte saada tublisti alla eurose tasu eest, praegu on poole liitriise õlle hind ikka kõvast üle euro. Lätiga on vahe juba poole suurem. Kui Eestist ostes peab 24-se õllekohvri eest välja käima üle 20 euro, siis Lätist saab sama tootja kohvri kätte kuskil 10 euroga.

Kas ja kuidas on aktsiisimäärade tõstmine mõjutanud teie kaupluse käivet aastatel 2014-2018?

Väga palju on mõjutanud ja mitte paremuse poole. Lisaks Lätile pakuvad konkurentsi ka Eesti kauplused, keegi ju ei taha enda teenistusest loobuda. Näeme siin kurja vaeva, et elus püsida. Valitsus on selle arutu aktsiiside tõstmisega korraldanud ettevõtjatele korraliku seatembu. Ma ei räägi siinkohal ainult alkoholist, vaid üleüldse. Ka kütuse aktsiisid on juba kõrgustes. Alles üks päev oli kuskil uudis, et Eesti kütusehinnad on juba Soomega samal tasemel, kui mitte kallimad juba.

Kas alkoholimüügi käibe muutumine on kaasa toonud ka muu kauba (töötuskaup, toidukaup) müügitulu muutused või ei mõjuta need teineteist?

Kindlasti on. Meie küll muud kaupa eriti ei müü, kuid teistes kauplustes kindlasti mõjutab. Lätist tuuakse võimaluse korral ka muud kaupa, kellel ikka sinna minek, siis ikka tuuakse ka muud kaupa – seal on ju odavam. Kellel ei ole võimalik minna, siis tema on sunnitud siit ostma või siis leiab kellegi, kes niikuinii Läti vahet sõidab ja laseb endale tuua.

Kuidas ja mille järgi panete paika alkoholsete jookide hinnad? Hinnakujundamise strateegiad?

Hinnad paneme paika ikka sisseostuhinna järgi. Lisame väikese protsendi juurde, nii 20% umbes, olenevalt tootest. Vahel saame ka hea hinnaga sisse osta ja sellisel juhul saame ka ise paremat hinda teha või sooduspakkumisi. Klientide hoidmiseks on see vajalik.

Milliste alkoholsete jookide grupid on hinnatõusust enim mõjutatud?

Õlu ja viin kindlasti. Hinnad on tõusnud ka muul alkoholil, kuid viina ja õlle puhul on kohe eriti valusalt tunda. Ma juba eelnevalt mainisin ka, et võrreldes Lätiga, on õlu poole kallim. Sama seis on ka viina ja rummiga. Vahe Lätiga on üüratu.

Kas Pärnumaa jaemüüjad on piirikaubanduse tõttu Lätiga rohkem survestatud kui näiteks Harjumaa jaemüüjad või ei ole asukohal erilist vahet?

Usun, et neil seal Pärnumaal on raskem kui Harjumaal, sest Läti on ju väga lähedal. Kuigi ega meil ka siin kerge ei ole, konkurents on ju kõva. Rahvast on siin küll rohkem, aga samas on ka kauplusi rohkem. Aga ma ei kujuta ette, kas keegi Läti piiri äärest käib veel Eestis poes ka või toovad alkoholi, kütuse ja toidu ka Lätist. Ma ise ilmselt teeks küll nii olenemata sellest, et see ei pidavat olema patriootlik.

Kuidas püüate Läti hindadega konkurentsist püsida?

Ei püüa, see on võimatu. Läti saab endale lubada väga odavate hindadega müüki, kuid meie siin seda ei saa mitte mingil juhul lubada. Müüjad tahavad palka saada, poe kulud tahavad tasumist, ise tahaks ju ka midagi teenida. Kuidas muidu ära elada? Ilma rahata ju ei mängi välja kuidagi. Aeg ajalt saame teha sooduspakkumisi mingite teiste toodete arvelt, aga mitte pikalt, see pole lihtsalt jätkusuutlik.

Kes aktsiide tõstmisest kõige rohkem kaotab?

Terve Eesti. Esmalt riigi eelarve, siis ettevõtjad ja seejärel kogu Eesti rahvas. Ma ei saa üldse aru, miks valitsus nii rahvavaenulikult käitub. Mõistuse häält enam ei kuulata. Aga noh, mis teha. Meie seda kahjuks muuta ei saa, see on valitsuse teha.

Kas teie arvates Eesti alkoholitootjad pigem võidavad või kaotavad?

Alkoholitootjaid see nii väga ei puuduta kui edasimüüjaid. Nemad saavad oma kaupa müüa välisriikidesse. Kahju on küll kindlasti.

Kuidas oleks teie arvates võimalik tekkinud olukorda veel kuidagi muuta?

Ma arvan, et valitsus peaks aktsiiside tõstmisega korralikult tagasi tõmbama, ei saa ajada naaberriigist nii erinevat aktsiisipoliitikat. Selline tegevus ei too ju kellelegi kasu, vastupidi, kahju toob. Eesti peaks ikka Lätiga sarnast aktsiisipoliitikat ajama, aga praegu tundub, et minnakse pigem Soomega samas suunas.

Lisa 3. Alkoholiaktsiisi laekumised 2014

Alkoholiaktsiisi laekumised Eesti riigieelarvesse aastal 2014 (eurodes)

(Rahandusministeerium 2018; autori koostatud)

	jaanuar	veebruar	märts	aprill	mai	juuni
Kääritatud jook >6%	957 010	526 066	641 556	816 705	1 160 559	1 351 998
Kääritatud jook <6%	383 853	83 983	108 420	125 887	165 918	170 491
Muu alkohol	24 500 011	3 954 716	6 234 346	8 617 373	10 934 686	11 407 386
Vahetoode	252 275	87 663	69 009	83 328	79 932	92 632
Vein >6%	79	9 300	122	29	502	600
Vein <6%	1 949 309	804 794	976 007	1 230 098	1 706 515	1 975 910
Õlu	3 312 178	2 516 141	2 725 377	3 176 279	3 944 603	4 329 014
Õlu (soodusmäär)	8 052	6 040	5 670	6 600	8 374	11 060
KOKKU	31 362 766	7 988 703	10 760 509	14 056 299	18 001 088	19 339 090

2014	juuli	august	september	oktoober	november	detsember
Kääritatud jook >6%	1 763 198	1 513 663	1 061 937	848 284	723 516	631 488
Kääritatud jook <6%	187 074	161 890	152 671	141 674	213 644	312 755
Muu alkohol	13 124 133	12 601 206	9 491 445	11 495 959	13 185 917	18 552 223
Vahetoode	80 995	76 353	95 558	90 663	165 728	163 902
Vein >6%	28	1 401	301	936	854	1 088
Vein <6%	1 978 232	1 759 799	1 255 231	1 188 223	1 187 915	1 297 869
Õlu	5 167 414	4 562 339	3 762 945	3 415 238	3 176 612	2 853 590
Õlu (soodusmäär)	12 484	16 286	12 237	10 494	8 577	11 804
KOKKU	22 313 559	20 692 936	15 832 324	17 191 470	18 662 763	23 824 719

Lisa 4. Alkoholiaktsiisi laekumised 2015

Alkoholiaktsiisi laekumised Eesti riigieelarvesse aastal 2015 (eurodes)

(Rahandusministeerium 2018; autori koostatud)

	jaanuar	vebruar	märts	aprill	mai	juuni
Kääritatud jook >6%	912 556	655 406	661 689	897 719	1 154 808	1 343 394
Kääritatud jook <6%	406 217	147 229	195 743	199 682	179 931	206 538
Muu alkohol	36 993 578	3 198 923	3 806 822	6 435 583	7 461 620	8 310 977
Vahetoode	286 822	70 033	55 698	91 112	89 908	70 603
Vein >6%	1 365	387	803	1 899	1 638	860
Vein <6%	2 208 823	1 025 397	1 019 288	1 502 259	1 786 930	1 852 989
Õlu	3 615 211	3 129 428	2 850 740	3 697 607	4 302 768	4 437 034
Õlu (soodusmäär)	15 247	12 060	11 045	12 912	14 693	15 228
KOKKU	44 439 819	8 238 864	8 601 828	12 838 773	14992 297	16237 622

	juuli	august	september	oktoober	november	detsember
Kääritatud jook >6%	1 800 091	1 568 877	1 211 330	767 469	832 233	728 828
Kääritatud jook <6%	218 698	226 031	212 318	180 256	254 922	288 716
Muu alkohol	12 313 826	10 828 240	10 842 560	11 202 892	12 103 942	13 532 681
Vahetoode	95 039	91 197	90 885	96 720	130 514	240 699
Vein >6%	1 755	1 237	1 096	716	795	872
Vein <6%	2 311 627	2 065 515	1 662 844	1 276 058	1 463 714	1 794 201
Õlu	5 882 393	4 989 995	4 568 404	3 614 275	3 620 589	3 481 828
Õlu (soodusmäär)	21 684	23 614	19 212	13 841	14 339	15 136
KOKKU	22 645 113	19 794 706	18 608 649	17 152 226	18421 049	20082 960

Lisa 5. Alkoholiaktsiisi laekumised 2016

Alkoholiaktsiisi laekumised Eesti riigieelarvesse aastal 2016 (eurodes)

(Rahandusministeerium 2018; autori koostatud)

	jaanuar	veebruar	märts	aprill	mai	juuni
Kääritatud jook >6%	902 014	625 353	613 802	988 540	1 064 386	917 613
Kääritatud jook <6%	419 003	212 842	110 756	138 713	173 567	198 058
Muu alkohol	21 420 485	45 591 083	2 370 151	5 080 537	5 586 504	7 556 930
Vahetoode	262 558	158 872	59 252	77 432	83 923	95 304
Vein >6%	1 734	3 989	343	554	572	536
Vein <6%	2 328 052	1 764 503	883 305	1 652 696	2 068 849	2 485 852
Õlu	3 854 269	3 078 622	3 037 840	4 220 377	4 483 955	3 212 953
Õlu (soodusmäär)	19 528	12 037	13 773	17 293	18 369	30 909
KOKKU	29 207 642	51 447 299	7 089 221	12 176 142	13480 125	14498 156

	juuli	august	september	oktoober	november	detsember
Kääritatud jook >6%	2 556 761	1 510 015	1 186 935	868 845	794 028	798 281
Kääritatud jook <6%	276 195	206 037	172 183	141 209	159 905	338 374
Muu alkohol	9 859 767	7 969 343	9 957 588	8 787 395	11485 931	23274 182
Vahetoode	111 971	83 909	83 313	113 839	111 956	262 247
Vein >6%	853	1 429	1 925	1 341	1 226	1 571
Vein <6%	2 596 749	2 481 741	1 966 130	1 503 936	1 705 885	1 962 594
Õlu	8 732 564	4 995 669	4 862 356	3 958 673	3 624 444	3 502 196
Õlu (soodusmäär)	30 977	24 908	27 225	19 811	16 843	18 093
KOKKU	24 165 837	17 273 051	18 257 654	15 395 049	17900 220	30157 539

Lisa 6. Alkoholiaktsiisi laekumised 2017

Alkoholiaktsiisi laekumised Eesti riigieelarvesse aastal 2017 (eurodes)

(Rahandusministeerium 2018; autori koostatud)

	jaanuar	veebruar	märts	aprill	mai	juuni
Kääritatud jook >6%	882 656	687 302	687 261	972 851	1 131 097	2 244 401
Kääritatud jook <6%	395 157	169 706	92 770	146 624	129 789	216 602
Muu alkohol	24 090 366	33 622 119	2 559 202	3 762 059	5 192 008	6 421 378
Vahetoode	249 607	133 615	34 452	63 760	68 921	62 941
Vein >6%	1 017	2 195	622	840	735	578
Vein <6%	2 689 001	2 063 597	966 476	1 587 922	1 921 347	2 355 590
Õlu	4 062 059	4 046 322	3 068 985	4 231 806	5 782 935	8 297 252
Õlu (soodusmäär)	22 923	16 971	17 883	20 641	24 823	31 962
KOKKU	32 392 785	40 741 826	7 427 653	10 786 503	14251 657	19630 703

	juuli	august	september	oktoober	november	detsember
Kääritatud jook >6%	3 376 955	1 064 934	1 036 199	763 418	714 333	711 606
Kääritatud jook <6%	234 691	193 911	189 816	152 841	285 580	368 837
Muu alkohol	8 418 001	7 253 527	8 180 314	7 739 628	9 749 675	11 142 352
Vahetoode	119 793	109 384	92 768	97 822	204 123	214 271
Vein >6%	8 800	1 946	612	980	561	620
Vein <6%	2 699 517	2 191 667	2 023 190	1 658 990	1 982 819	2 080 731
Õlu	14 133 260	1 844 976	2 649 156	2 676 168	3 518 858	3 597 942
Õlu (soodusmäär)	45 796	55 070	57 667	34 920	43 952	46 449
KOKKU	29 036 812	12 715 415	14 229 722	13 124 767	16499 901	18162 809